

LAPSIPERHEIDEN KOKEMUKSIA HYVINVOINTITIEDON KERUUSTA LAA-
JOISSA 4-VUOTISTERVEYSTARKASTUKSISSA

Salmi Sirpa ja Jurmu Tiina
Opinnäytetyö, syksy 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Pohjoinen, Oulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Salmi, Sirpa ja Jurmu, Tiina; Lapsiperheiden kokemuksia hyvinvointitiedon keruusta laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa. Oulu, syksy 2012, 69 sivua, 9 liitettä (21 sivua). Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Pohjoinen Oulu. Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK).

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten vanhempien näkemyksiä hyvinvointitiedon keruusta TUKEVA 2-hankkeen laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli saadun tiedon avulla kehittää neuvolan ja varhaiskasvatuksen toimintaa ja vahvistaa yhteistyötä vanhempien kanssa. Hoitotyön näkökulmasta on tärkeää antaa luotettavaa ja ajankohtaista tietoa lapsiperheiden tarpeista ja etsiä hyvinvointia tukevia keinoja lapsiperheiden arkeen.

Tutkimusaineisto kerättiin strukturoiduilla kyselylomakkeilla Kempeleen, Limingan ja Oulun pilottineuvoloissa. Tutkimusaika oli 1.3.2012 - 31.5.2012. Aineisto muodostui pilotointiin osallistuvien kuntien neuvolan ja päivähoidon 4 vuotta täyttäneistä lapsista ja heidän perheistään (n=153). Vastausprosentti oli 71. Aineisto analysoitiin IBM SPSS Statistical ver 20 -ohjelmalla. Tutkimustuloksia kuvattiin taulukoin ja kuvioin.

Tutkimustulokset osoittivat, että vanhemmat kokivat kutsun neuvolaan myönteisenä. Vastauksissa ei tullut selkeästi esille, että vanhempien voimavaroja kartoittavat kysymykset olisivat lisänneet perheessä keskustelua tai hyvinvointia. Lasta koskevista kysymyksistä 4-vuotias kotona - lomakkeessa vanhemmat kokivat olevan enemmän hyötyä neuvolaan kuin perheelle itselleen. Päivähoidon tekemistä havainnoista koettiin olevan hyötyä sekä perheelle että päivähoidolle. Yhteistyö neuvolan ja päivähoidon kanssa oli toiminut hyvin. Vanhempien mielipiteissä oli myös eroja: isät eivät ilahtuneet kutsusta yhtä paljon kuin äidit. Yhteisen ajan löytäminen neuvolaan onnistui isien mielestä paremmin kuin äitien. Isät kokivat yhteisen keskustelun neuvolassa ja päivähoidossa merkityksellisemmäksi kuin äidit.

Asiasanat: lapsiperhe, hyvinvointi, neuvola, varhaiskasvatus, hoitotyö, kvantitatiivinen tutkimus.

ABSTRACT

Salmi, Sirpa and Jurmu, Tiina; Experiences of families on well-being through collection of information in an extensive 4-year-old checkup. Oulu, autumn 2012, 69 pages, 9 appendices. Diaconia University of Applied Sciences, Diak Oulu unit, Bachelor of nursing, Registered Nurse.

The purpose of this study was to find out what is the understanding of parents in the well-being information collection in the TUKEVA 2 project during the 4-year-old health checkup. The objective of this study was, through the information collected in the research, to develop methods used by the child health centers and early development centers and to strengthen collaboration between these agencies and parents. From the point of view of caregiving, it is important to give trustworthy and up-to-date information on the needs of families with children and look for methods to support well-being in everyday life.

The research material was collected through a structured questionnaire in pilot child health centers in Kempele, Liminka and Oulu, Finland. Research was carried out from March 1 to May 31, 2012. The research data was gathered from the responses given by the 4-year-old children and their parents (N=153) at the child health centers and day-care centers in the pilot locations. 71 % answered to the questionnaire. The data was analyzed by the IBM SPSS Statistical ver 20 program. The results are shown with graphs and charts.

The research results showed that parents had positive reactions to the invitation to the child health center. In the responses it was not clear whether questions relating to the parents' resources, increased discourse or well-being within the family. With questions relating to the 4-year-old child at home, parents felt that the questions were more beneficial to the child health centers than to the family. Observations on early development were felt to be beneficial to both the child health center and the family. Collaboration between the child health centers and the home worked well. Differences in opinions of parents were most apparent in that fathers were not as delighted with the invitation as mothers. Fathers found time to visit the child health center more easily than mothers. The discussions were seen more beneficial by mothers than by fathers.

Key words: family, well-being, child health center, early development, caregiving, qualitative research

SISÄLLYS	
TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	5
2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN	7
2.1 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	7
2.2 Neuvolatoiminta lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena.....	9
2.3 Varhaiskasvatus lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena	11
3 TUKEVA- hanke	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	15
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	16
5.1 Aineiston keruu	16
5.2 Mittarin kehittäminen.....	18
5.3 Aineiston analyysi	19
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	20
6.1 Vastanneiden taustatiedot.....	20
6.2 Vanhempien mielipiteet kutsun merkityksestä	22
6.3 Vanhempien mielipiteet ajanvarauksesta	25
6.4 Vanhempien mielipiteet lomakkeista.....	28
6.5 Vanhempien mielipiteet lapsiperheen arjen voimavarat –lomakkeesta	31
6.6 Vanhempien mielipiteet neljävuotias kotona -lomakkeesta.....	34
6.7 Vanhempien mielipiteet neljävuotias varhaiskasvatuksessa –lomakkeesta.....	37
7 POHDINTA	40
7.1 Tutkimustulosten tarkastelua	40
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja etiikka	41
7.3 Tutkimuksen merkitys ja johtopäätökset	43
LIITTEET	49
LIITE 1: Kutsukirje neuvolaan	49
LIITE 2: Lapsiperheen arjen voimavarat- lomake	50
LIITE:3: Neljävuotias kotona - lomake	51
LIITE 4: Kooste neuvolakäynnistä/ palaute varhaiskasvatukseen.....	52
LIITE 6: Saatekirje.....	55
LIITE 7: Kyselylomake.....	56
LIITE 8: Taustatiedot.....	64
LIITE 9: Tutkimuskysymysten esiintyvyys kyselylomakkeessa.....	69

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on TUKEVA 2 - Lapsiperheiden hyvinvointihanke (1.10.2010 - 30.10.2012). TUKEVA (Tukea Kehitystä Vastuuta) -hanke on Kaste-ohjelmaan kuuluva laaja pohjoissuomalainen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisen hankekokonaisuus (Lasten Kaste). TUKEVA 2 – hankkeessa yhtenä osiona kehitetään hyvinvointiarviointijärjestelmää. Tarkoituksena on saada kokonaisvaltaisemmin tietoa perheen kokonaistilanteesta ja luoda toimintamalli, joka mahdollistaa neuvolassa ja varhaiskasvatuksessa kerätyn tiedon tuottamisen ja hyödyntämisen perustyössä työntekijätasolla ja kuntien päätöksenteossa. Hankkeessa pilotoidaan (1.5.2011- 31.5.2012) uuden neuvola-asetuksen mukaisia laajoja terveystarkastuksia lasten 4-vuotistarkastusten yhteydessä Oulussa, Kempeleessä ja Limingassa. Hyvinvointitietoa kerätään kyselylomakkeilla joihin vanhemmat vastaavat. Kyselylomakkeiden tarkoituksena on paitsi tiedon saanti myös lisätä ja tukea vanhempien välistä vuoropuhelua kotona sekä neuvolassa että päivähoitossa. Merkittävää on, että hyvinvointitiedonkeruun avulla myös perhe itse saa tietoa omasta hyvinvoinnistaan. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke, Oulun seudun osahanke; Korhonen 2010.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen tutkimuksessa (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011) tuodaan esille, että suomalaisten terveys ja hyvinvointi ovat parantuneet, mutta sosioekonomiseen asemaan perustuva eriarvoisuus terveydessä, hyvinvoinnissa ja palvelujen käytössä on lisääntynyt. Vanhemmat kokivat pärjäävänsä hyvin vanhempana, mutta 81 %:lla oli vähintään yksi huoli lapsesta sekä omasta jaksamisesta. Vanhempien keskeisiä huolia olivat oma jaksaminen, maltin menettäminen ristiriitatilanteissa, parisuhdeongelmat ja taloudelliset ongelmat. Lapsen osalta huolta kannettiin lapsen fyysisestä terveydestä, psykososiaalisesta kehityksestä ja terveydestä, tunne-elämästä ja sosiaalisista suhteista. Päiväkoti-ikäisten lasten osalta korostui tunne-elämän ja itsetunnon kehittymisen tärkeys. Vanhempien esittämät kehityshaasteet palvelujen kehittämiseksi liittyivät lievään huoleen puuttumiseen ja panostamista ennaltaehkäisevään toimintaan. Nämä ovat samansuuntaisia Kaste-ohjelman sekä TUKEVA 2 -hankkeen tavoitteiden kanssa.(Perälä,Salonenym.2011,75,76.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lasten vanhempien näkemyksiä hyvinvointitiedon keruusta TUKEVA 2-hankkeen laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa. Opinnäytetyön tavoitteena on saadun tiedon avulla kehittää neuvolan ja varhaiskasvatuksessa tehtävää toimintaa ja vahvistaa yhteistyötä vanhempien kanssa.

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

2.1 Lapsiperheiden hyvinvointi

Hyvinvointi ja terveys ovat käsitteinä laajoja. Hyvinvointi on ehkä yksi määritellyimmistä käsitteistä eri tieteenaloissa. Edelleen Allardtin (1976) hyvinvointikäsitettä pidetään ajankohtaisena ja käyttökelpoisena mallina, joka koostuu paitsi elintasosta (tulot, asuminen, työllisyys, koulutus, terveys), myös yhteisyyssuhteista (paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyyssuhteet), ja erilaisista itsensä toteuttamisen muodoista (arvonanto, kokemus korvaamattomuudesta, poliittisten resurssien hyödyntäminen ja mielenkiintoinen vapaa-ajan toiminta). Perheen terveyttä määritellään mm. perheen eheyden, suhteiden, kehityksen ja selviytymisen vuorovaikutuksellisena prosessina, joka ilmenee perheenjäsenten välisissä suhteissa ja perheen toimintana. (Paasivaara, Suho-
nen, Virtanen 2011, 24; Åstedt- Kurki ym. 2008, 15–16).

Lapsiperheiden arjen haasteellisuutta ovat lisänneet perherakenteiden muutokset, avio- ja avoerot sekä yksinhuoltajuus. Perheen sisäinen vuorovaikutus ja siihen liittyvät riskit ja suojaavat tekijät vaikuttavat lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin välittömästi. Tärkeimmät riskitekijät ovat lasten laiminlyönti ja pahoinpitely, perheväkivalta, päihdeongelmat ja mielenterveysongelmat. Lasta suojaavina tekijöinä pidetään lasten fyysisistä ja emotionaalisisista tarpeista huolehtimista, lapsen ja vanhemman välistä turvallista kiintymyssuhdetta sekä perheen sosiaalista verkostoa. Vanhemmat tarvitsevat tuekseen omia ystäviä, sukulaisia, muita vanhempia, päiväkotia, koulua jne. voidakseen hyvin. (Halme, Perälä, Laaksonen 2010, 18; Kalland 2006, 6-7.)

Päivähoito- tai neuvolahenkilökunta voi olla ensimmäisenä havaitsemassa lapsen tai perheen hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia ja tarvittaessa ohjata perhettä oikeisiin palvelumuotoihin. Lapsen oireilu tai kehityksellinen viive voi olla merkki siitä, että perheessä kaikki ei ole kohdallaan. Kun suhde vanhempien ja päivähoito- tai neuvolahenkilökunnan välillä on luottamuksellinen, huolen puheeksi ottaminen helpottuu puolin ja toisin. Jos huoli mahdollisesta lapsen pahoinpitelystä tai emotionaalisesta laiminlyönnistä herää, lastensuojelulaki velvoittaa viranhaltijaa tekemään viivyttämättä lasten-

suojeluilmoituksen. Näissä tilanteissa tarvitaan saumatonta yhteistyötä lastensuojelun, psykologien, päihdetyöntekijöiden, perheterapeuttien ym., kanssa. (Kalland 2006,8; Perälä ym. 2011, 6; Larivaara, Lindroos & Heikkilä 2009, 145–147.)

Isien rooli osallistujana on ollut viime vuosina yhteiskunnallisesti mielenkiinnon kohteena. Isien mukana olo kasvattajana vähentää poikalasten käytöshäiriöitä. Erityisesti uusperheen isät kaipaavat tukea isänä olemiseensa ja uudesta elämäntilanteesta selviytymiseen. (Perälä ym. 2011, 75). Leikki-ikäisen lapsen isät kokivat melko yleisesti vanhempana toimimiseen liittyvää stressiä. Huomattava osa isistä koki puutteita omissa vanhemmuuden taidoissaan, kyvyissään tulkita lapsen tunteita ja tarpeita. Isillä esiintyi myös runsaasti parisuhteeseen liittyviä ongelmia, seksuaalisuuteen ja tunteiden ilmaisuun oltiin usein tyytymättömiä. Hätkähdyttävänä voidaan myös pitää tulosta, jonka mukaan yli kolmannes leikki-ikäisten lasten isistä voitiin luokitella alkoholin riskikuluttajiksi. Alkoholin käyttö lisäsi tyytymättömyyttä parisuhteessa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä sekä vaikutti negatiivisesti isän ja lapsen yhdessäoloon ja sen määrään. Tutkimus tuotti sekä kansallisesti että kansainvälisesti uutta tietoa isän ja lapsen yhdessäolosta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä. (Halme, 2009, 11–12).

Edellä kuvattua taustaa vasten on tärkeää hahmottaa lastenneuvoloiden ja päivähoidon tehtävä investointina lapsiperheiden hyvinvointiin ja hyvinvoinnin tukemiseen. Lähtökohtaisesti Suomessa syntyvät lapset voivat hyvin, mihin pohjautuen on tärkeää ylläpitää perheiden ja lasten terveydentilaa myös tulevana vuosina. Valitettavana kehityssuuntana on kuitenkin ollut pahoinvoinnin kasaantuminen ja moniongelmaisuuksien ilmeneminen osalla lapsista sekä perheistä. Tämä kehitys on jatkunut koko 2000-luvun ja näkyy eri alueilla monina lieveilmiöinä, mm. yhä kasvavina huostaan otettujen lasten määränä. Tutkimukset vahvistavat, että sosioekonomisella asemalla, perherakenteella sekä perheen erilaisilla taloudellisilla, terveydellisillä ja sosiaalisilla ongelmilla on yhteys lasten hyvinvointiin, terveyteen ja elintapoihin myös aikuisuudessa. Puhutaan ylisukupolvisuuden huomioimisesta, jonka kautta vanhempi voi tulla tietoiseksi ongelmien syntymekanismista ja siten katkaista omasta menneisyydestään tulevia tuttuja toimintatapoja, esim. alkoholin ongelmakäyttö tai väkivalta. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009,11, 13; Perälä, Salonen ym. 2011, 76).

2.2 Neuvolatoiminta lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena

Neuvolatyo on keskeinen osa perusterveydenhuollon ennaltaehkaisevaa ja terveytta edistavaa toimintaa. Uusi asetus neuvolatoiminnasta astui voimaan heinakuussa 2009. Alle kouluikaiselle lapselle tehdään 15 määraaikaista terveystarkastusta lastenneuvolas- sa. Näistä tarkastuksista kolmen tulee olla laajoja, jolloin tavataan koko perhe. TUKE- VA 2 – Lasten ja perheiden hyvinvointihankkeen hyvinvointiarviointijärjestelmän ke- hittämisen kohderyhmäksi on valittu 4-vuotiaiden laaja terveystarkastus. (Markkula & Öörni, 2009, 72 -73.)

Lastenneuvolan tehtävänä on edistaa alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveytta ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Neuvolassa to- teutettaviin laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan aina molemmat vanhemmat. Yhdessä asioiden miettiminen lapsen ja vanhempien kanssa on konkreettista osallisuuden to- teutumista. Terveystarkastusten toteuttaminen vaatii moniammatillista etukäteissuunnit- telua ja yhdessä suoritettua arviota koko perheen hyvinvoinnista. (Lammi -Taskula ym. 2009, 152, 159.)

Neuvolassa terveyden edistäminen perustuu perhekeskeiseen ja voimavaralähtöiseen työtapaan. Voimavaralähtöisessä haastattelussa pyritään, että vanhemmat tunnistavat omat voimavaroja lisäävät ja kuormittavat tekijät sekä motivoituvat tarvittaessa muu- tokseen. Voimavaralähtöiset työmenetelmät (voimavaralähtöinen haastattelu ja lomak- keet sekä muut työmenetelmät) aktivoivat vanhempia keskustelemaan keskenään aihe- alueista, joista heidän ei ehkä muuten tule keskusteltua. Tästä hyötyvät myös lapset ja koko perhe. Voimavaralähtöiset menetelmät osoittavat vanhemmille, että neuvolassa ollaan kiinnostuneita perheestä lapsen kehitys- ja kasvuympäristönä ja että perheen asi- oista voi luottamuksellisesti puhua neuvolassa. Erityisesti ne sopivat laajaan terveystar- kastukseen, jossa arvioidaan koko perheen hyvinvointia. Äiti ja isä voivat täyttää saman lomakkeen yhdessä tai he voivat täyttää erilliset lomakkeet. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Kasvunkumppanit i.a.).

Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen osa neuvolan toimintaa. Neuvolan mahdollisuudet tukea lapsiperheitä sekä tunnistaa ja puuttua mahdollisimman varhain ongelmiin ovat hyvät, sillä lapsi ja perhe tavataan monta kertaa keskeisessä lapsen kehitykseen vaikuttavassa vaiheessa. Tukea annetaan lapsen kasvatukseen, hoitoon ja parisuhteeseenkin. Tämä tarkoittaa myös isien entistä parempaa huomioimista neuvolatoiminnassa. Neuvoloiden väliset erot isien tukemisessa ovat tällä hetkellä suuret, mikä lisää isien ja perheiden eriarvoisuutta. (Markkula, Öörni 2009, 74.) Tutkimustulokset osoittavat, että neuvolassa isät jäävät usein taustalle, heidän osallistumisensa on lisääntynyt mutta on edelleen vähäistä. On todettu, että äidit ovat merkittävästi tyytyväisempiä neuvolapalveluihin kuin isät. Toiveena olisi saman terveydenhoitajakontaktin jatkuvan äitiysneuvolasta lastenneuvolaan. (Viljamaa 2003, 10, 111, 114–116.)

Äitiys- ja lastenneuvolan rooli on tunnustettu myös väkivallan ehkäisyssä, ja on esitetty, että toimintaa olisi kehitettävä ja resursoitava kasvatustuen antamisen, varhaisen lasten kehitysriskeihin puuttumisen ja perheissä tapahtuvan väkivallan vähentämisen näkökulmista. Neuvoissa onkin käytössä parisuhdeväkivallan seulontalomake ja hoitotyön suositus lasten kaltoinkohtelun tunnistamiseksi. Tutkimus väkivallan riskitekijöistä 2- ja 4-vuotiaiden lasten perheissä tukee käsitystä, että neuvolassa täytyy olla rohkeutta ja kykyä puuttua joskus hyvinkin vaikeisiin asioihin, kuten vanhempien päihdeongelmiin, perheväkivaltaan tai lasten emotionaaliseen laiminlyöntiin. (Markkula, Öörni 2009, 74.)

Neuvolan toiminnan liittäminen osaksi perhepalvelukeskuksien toimintaa on ollut viime aikoina keskustelun kohteena. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportissa (27/2009) tulee esille, että neuvoloita tulisi nykyistä aktiivisemmin kehittää osaksi perhepalvelukeskuksia, joihin olisi koottu tai verkostoitettu kaikki kunnan lapsiperheiden palvelut. Tämä turvaisi paremmin oikea-aikaista tukea sitä tarvitseville ja siinä yhdistyisivät moniammatillinen osaaminen: terveydenhoito, sosiaali- ja mielenterveystyö. (Markkula, Öörni 2009; 74.)

2.3 Varhaiskasvatus lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena

Päivähoitopalvelut ovat kodin ohessa yksi keskeinen kehitysyhteisö ja -ympäristö lapsuusiässä. Vuoden 2010 tilastotietojen mukaan 4-vuotiaita oli hoidossa päiväkodissa yhteensä 31 842 lasta, joista osapäivähoidossa 1851 lasta. 0-6-vuotiaita on väestöstä yhteensä 419 160 eli 7,8 %. Perheitä oli yhteensä 1 455 073, joista 40 % lapsiperheitä ja yksinhuoltajaperheitä 20,2 % (Sotkanet; Tilastokeskus; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2011.)

Lasten päivähoito on kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluva sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 § mukainen sosiaalipalvelu. Laki lasten päivähoitosta (1973/367) asettaa päivähoidolle kaksi tavoitetta: lapsen kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen sekä perheiden kotikasvatuksen tukeminen. Lapsen oikeuksissa keskeistä on (YK) lapsen oikeudet suojaan ja hoivaan (protection), osallisuuteen (provision) osallistumiseen ja itseään koskevaan päätöksentekoon kehitystasonsa mukaisesti (participation). Vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa huolenpidosta ja kasvatuksesta. Tähän tehtävään heillä tulisi olla mahdollisuus saada tukea, ohjausta ja neuvontaa. (Halme, Perälä ym. 2010, 31; Rönkä, Malinen, Lämsä 2009, 70; Lammi – Taskula ym. 2009,12,13).

Päivähoitoa voidaan järjestää päiväkotihoidona, perhepäivähoidona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Subjektiiivisella oikeudella päivähoitoon halutaan turvata lasten välinen tasa-arvo, riippumatta perheen taloudellisesta asemasta. Päivähoito toimii myös merkittävänä osana ehkäisevää lastensuojelua. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005,11, 15, 16).

Päivähoidon toimintaa sekä varhaiskasvatussuunnitelmaa (VASU) ohjataan valtakunnallisilla (lait, asetukset, linjaavat asiakirjat ja suunnitelmat) sekä kunnan omilla asiakirjoilla. Valtakunnallisesti varhaiskasvatus määrittellään pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen

merkitys. Varhaiskasvatussuunnitelman sisältämiä keskeisiä teemoja ovat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen jatkumo, moniammatillisen verkostoyhteistyö sekä lapsen tuen tarpeiden mahdollisimman varhainen havaitseminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005,11, 15, 16; Sosiaali- ja terveysministeriö 2009,59, Kunnat.net. 2010; Sosiaali- ja terveysministeriö 2010; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012).

Päivähoidossa korostuvat ammattihenkilöstön ja vanhempien välinen kumppanuus ja osallisuus sekä vanhempien keskinäinen yhteistyö, jotka ovat osa terveyden edistämistä ja ehkäisevää työtä. Kumppanuuden on todettu tukevan vanhemman omaa hallinnan kokemista sekä lisäävän tiedon jakamista. Tiedon jakamisen todetaan olevan vanhempia voimaannuttavaa. Se on yhteydessä omatoimiseen ongelmanratkaisuun ja itsehoitoon ja ohjaa vanhempia oikeanlaisten palvelujen pariin oikea-aikaisesti. (Perälä, Salonen ym.2011, 81).

Erityisesti viime vuosina kiinnostuksen ja tutkimusten kohteena on ollut vanhempien ja lasten osallisuutta lisäävien varhaiskasvatuksen toimintamuotojen kehittäminen ja vaikiinnuttaminen. Etenkin isien osallistuminen ja osallistumisen vahvistaminen on ollut vilkkaan keskustelun kohde. Paletti-tutkimuksessa (2009) on tutkittu laajasti lapsiperheiden arkea. Tutkimuksessa todetaan, että päivähoidolla on merkittävä rooli vanhempien jaksamiselle. Tulevaisuuden haasteita nähtiin perheen aikataulun, rytmin ja palvelujen saatavuuden tunnistamisessa ja yhteensovittamisessa. Isien palaute on ollut, että he ovat kokeneet vähemmän arvostusta vanhempana ja tasavertaisena keskustelukumppanina kuin äidit. Erityisesti uusperheen isät kaipaisivat tukea isänä olemiseensa ja uudesta elämäntilanteesta selviytymiseen. Isät kaipaavat vanhempien ja työntekijöiden jokapäiväisiä keskusteluita lapsen haku- ja vientitilanteissa. Nummenmaa ja Karila (2011) toteavat, että varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi käydyt keskustelut ovat vähentäneet jokapäiväisiä keskusteluja, mihin tulisikin kiinnittää huomiota. (Rönkä ym. 2009, 75,76,77; Nummenmaa ja Karila 2011, 28).

3 TUKEVA- HANKE

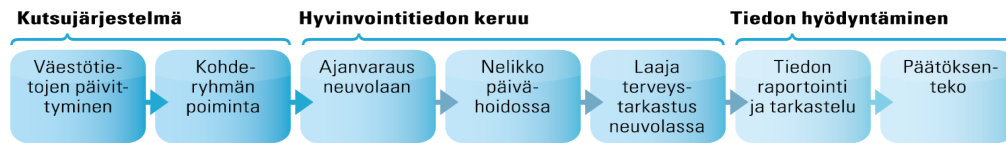
TUKEVA (Tukea Kehitystä Vastuuta) -hanke on Kaste-ohjelmaan kuuluva laaja pohjoissuomalainen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisen hankekokoisuus (Lasten Kaste). TUKEVA-hanke muodostuu tällä hetkellä neljästä alueellisesta osahankkeesta: Oulun seutu, Kainuun maakunta, Oulunkaaren seutukunta sekä Lapin alueella Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä sekä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Hanke muodostaa hyvinvoinnin kokonaisuuden, jossa eri alueille on eri vahvuuksien mukaan määritelty osahankkeiden toteutusvastuu. Oulun seutu vastaa hankkeen kokonaiskoordinaatiosta ja hallinnoinnista. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke, Oulun seudun osahanke)

TUKEVA 2 - Lasten hyvinvointihankkeessa yhtenä osiona kehitetään hyvinvointiarviointijärjestelmää neuvola- ja päivähoitotyössä, mikä palvelisi myös kunnissa päätöksenteossa. Tavoitteena on lisätä tiedon saantia ja siten kokonaisnäkemystä lapsen ja perheen hyvinvoinnin tilasta. Hankkeessa pilotoidaan (1.5.2011 – 31.5.2012) uuden neuvola-asetuksen mukaisia laajoja terveystarkastuksia lasten 4-vuotistarkastusten yhteydessä Oulussa, Kempeleessä ja Limingassa. Laajojen terveystarkastusten aihepiirejä ovat vanhempien terveys, elämäntavat, parisuhde, perheen elinolot ja saatavilla oleva tuki. Vanhemmuudessa keskustellaan mm. lapsen kehityksen tukemisesta, huolenpidosta ja kasvatuksesta. Lapsen terveydessä ja hyvinvoinnissa huomioidaan fyysinen kasvu ja kehitys, psykososiaalinen kehitys sekä mielenterveys. (Hakulinen-Viitanen 2010.)

Toimintamalli laajasta 4-vuotisterveystarkastuksesta valmistuu yhteistyössä kuntien, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja asiakasperheiden kanssa. Näin toiminta ja tarkastuksen sisältö ovat yhteneväisiä kaikissa kuntien pilottineuvoloissa ja -päiväkodeissa. Tämä mahdollistaa myös sen, että pilotoitu toimintatapa/malli on siirrettävissä myös muihin ikäkausittaisten arviointien prosesseihin. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke, Oulun seudun osahanke; Korhonen 2010).

Hankkeessa on luotu laaja hyvinvointitiedon keruumenetelmä, johon kuuluu kutsujärjestelmä, hyvinvointitiedon keruuseen käytettävät lomakkeet ja tiedon hyödyntämisen osa-alueet (Kuva1).

Lapsiperheen tukeminen hyvinvointitietoa hyödyntäen:

KUVA 1: Mallinnettu prosessi (Hyvinvointiarviointijärjestelmän kehittäminen)

Laajaan terveystarkastukseen kutsutaan kirjeellä molemmat vanhemmat. Ajatuksena on ”Koko perhe neuvolan asiakkaana”. Vanhemmille ja lapsille lähetetään kutsu (Liite 1, Oulun kutsun malli) tarkastukseen 1-2 kuukautta ennen 4-vuotissyntymäpäivää. Kutsussa vanhemmille annetaan etukäteen tietoa tarkastuksen tarkoituksesta ja siihen valmistautumisesta. Kutsun mukana vanhemmat saavat täytettäväksi lomakkeita: lapsiperheen arjen voimavarat (Liite 2) sekä vanhempien havainnot lapsesta (Liite 3), jotka he palauttavat neuvolaan. Terveystarkastaja ja lääkäri valmistautuvat tarkastuksen tekemiseen siten, että he perehtyvät perheen aikaisempiin terveystietoihin, suunnittelevat ajankäytön ja työnjaon yhdessä. Tarvittaessa tehdään terveys- ja hyvinvointisuunnitelma sekä asetetaan tavoitteet, mietitään tukitoimet ja seurataan sekä arvioidaan tilannetta. Mikäli perhe jää pois neuvolakäynniltä, tulisi perheen tuen tarve kuitenkin selvittää neuvolan kautta. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke, Oulun seudun osahanke).

Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli lapsen hyvinvoinnin arvioinnissa. Varhaiskasvatuksen arvio lapsesta ”Nelikko päivähoitossa” - lomake (Liite 5) on myös osa päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelmaa. Yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa arvioidaan lapsen toimintaa ja hyvinvointia päivähoitossa. Tiedot kirjataan havainnointilomakkeelle, mikä lähetetään vanhempien kanssa käydyn keskustelun jälkeen neuvolaan. Neuvola lähettää puolestaan kirjallisen palautteen lapsen kasvusta ja kehityksestä neuvolakäynnin jälkeen päivähoitoon. Tiedonvaihto neuvolan ja päivähoiton välillä tapahtuu vanhempien kirjallisella luvalla. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke, Oulun seudun osahanke).

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lasten vanhempien näkemyksiä hyvinvointitiedonkeruusta TUKEVA 2 -hankkeen laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa. Opinnäytetyön tavoitteena on, että vanhemmilta saadun tiedon avulla voidaan kehittää hyvinvointitiedon keruuta neuvolassa ja päivähoitossa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen näkemys vanhemmilla on hyvinvointitiedon keruusta?
2. Millaisena vanhemmat ovat kokeneet hyvinvointitiedonkeruun merkityksen perheelle?
3. Millaisia eroja on lasten vanhempien näkemyksissä hyvinvointitiedon keruusta?
4. Millaisia eroja on lasten vanhempien näkemyksissä hyvinvointitiedonkeruun merkityksestä perheelle?

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineiston keruun aloittamista edelsi tutkimussuunnitelman tekeminen, joka on tutkimusryhmän yhteinen kirjallinen sopimus toteutettavasta tutkimuksesta ja tutkimuskäytännöistä. (Vilka 2009, 58). Tutkimuslupa haettiin erikseen Oulusta, Kempeleestä ja Limingasta. Aineisto kerättiin 1.3.2012 – 31.5.2012 välisenä aikana.

Opinnäytetyön aineisto koostui pilotointiin osallistuvien kuntien neuvolan ja päivähoiton 4 -vuotta täyttäneistä lapsista ja heidän perheistään (N=900). Pilotoinnissa olivat mukana: Oulusta Myllyojan ja Kaijonharjun neuvolat ja päiväkodeista Myllyojan, Rita-harjun ja Pöllökankaan päiväkodit, Kempeleestä olivat mukana Kempeleen neuvola ja kaikki kunnan seitsemän päiväkotia. Limingasta olivat mukana Kirkonkylän ja Tupoksen neuvolat ja Kedonperän, Ojanperän ja Lintupuiston päiväkodit. (TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke 2010.)

Tämä tutkimus on otantatutkimus ja otokseksi tulivat tutkimuksen aikana neuvolassa käyneet perheet. Tutkimusajankohtana neuvoloissa kävi yhteensä 394 perhettä. Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeita jaettiin 226 kappaletta ja lomakkeita palautettiin 160. Vastausprosentti oli 71. Tutkimukseen hyväksyttiin 153 vastausta. Yksittäiset vastaajat (3) poistettiin tunnistettavuusriskin vuoksi ja neljän vastaajan vastauslomakkeet olivat vajaasti täytetyt.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli yleisesti mielipidemittauksissa käytetty kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Aineisto kerättiin standardoiduilla kyselylomakkeilla, jotka terveydenhoitaja jakoi neuvolakäynnin yhteydessä. Vanhemmille annettiin omat kyselylomakkeet, jotka he palauttivat samassa palautuskuoressa postitse (postimerkki valmiina) tai terveysasemalla oleviin palautuslaatikoihin. (KvantiMot i.a; Jyväskylän yliopisto i.a.)

Tässä opinnäytetyössä sanoilla vanhemmat, äiti ja isä tarkoitetaan lapsen jompaakumpaa vanhempaa tai molempia vanhempia. Varhaiskasvatus ja päivähoido tarkoittavat tässä opinnäytetyössä lapsen päivähoitoa.

5.2 Mittarin kehittäminen

Kyselylomake (mittari) laadittiin tätä tutkimusta varten, selvittämään vanhempien mielipidettä hyvinvointitiedon keruusta laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa. Kyselylomakkeen kysymykset operationalisoitiin TUKEVA 2 - hankkeen hyvinvointitiedon keruu- lomakkeiden pohjalta (Liitteet 2-5). Kyselylomakkeen laidinnassa tutustuimme tilastokeskuksen sekä aiempien opinnäytetöiden laadittuihin lomakkeisiin.

Tutkimuskysymykset operationalisoitiin pilkkomalla TUKEVA 2 - hankkeen hyvinvointitiedon keruuseen liittyvät teemat osaväittämissä joihin vanhemmat vastasivat Likertin asteikon mukaisesti. Vanhempien mielipidettä kysyttiin kutsusta, lomakkeista yleisesti sekä erikseen arjen voimavarat ja neljävuotias kotona – lomakkeista, hyvinvointisuunnitelmasta ja varhaiskasvatuksesta. Vastausluokat olivat: 1 täysin samaa mieltä, 2 jokseenkin samaa mieltä, 3 jokseenkin eri mieltä, 4 täysin eri mieltä. Vastausvaihtoehto en osaa sanoa (EOS) jätettiin tarkoituksella pois, koska se voi vähentää kantaa ottavan vastausvaihtoehdon valintaa. Mittarin kysymykset (Liite 7) olivat osin sekamuotoisia (taustamuuttajat) ja suurimmalta osalta suljettuja kysymyksiä. Suljetut kysymykset olivat mielipideväittämiä, joihin vastattiin Likertin asteikolla. Kaikilta vastaajilta ei kysytty täysin samoja kysymyksiä. Esimerkiksi päivähoidon kohdalla, jos lapsi ei ollut hoidossa päiväkodissa, ei vastaaja vastaa varhaiskasvatuksen kysymyksiin (43 - 48). (Aaltola, Valli 2010, 138; Heikkilä 2010, 50 - 53.)

Kyselylomakkeen alussa oli saatekirje (Liite 7). Saatekirjeessä vastaajalle kerrottiin tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja tavoitteesta, tutkimuksen tekijöistä sekä lomakkeen palautus ohjeista. Taustamuuttajia selvittävät kysymykset olivat mittarin alussa ja lopussa (kysymykset 1-7, 50 - 52). Vanhempien mielipiteitä kutsukirjeestä ja ajanvarauksen sujumisesta selvitettiin kysymyksillä 8-17. Kysymykset 18–22 selvittivät vanhempien yleistä mielipidettä hyvinvointitiedon keruu -lomakkeista. Lapsiperheen arjen voimavarat – ja neljävuotias kotona – lomakkeista kysyttiin kysymyksillä 23–40. Varhaiskasvatukseen liittyviä mielipiteitä selvitettiin kysymyksillä 41–48. Terveystarkastukseen osallistujista ja hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta kysyttiin kysymyksillä 49 ja 50.

Kyselylomakkeen esitestauksella pyrittiin lisäämään tutkimuksen luotettavuutta. Arvioinnin kohteena olivat kysymysten ja ohjeiden selkeys, vastausvaihtoehtojen toimivuus, kyselylomakkeen vastaamiseen käytetyn ajan kohtuullisuus. Lisäksi tarkasteltiin puuttuuko kyselylomakkeesta jokin oleellinen kysymys tutkimustehtävien kannalta tai onko kyselylomakkeessa mukana tarpeettomia kysymyksiä. Esitestaus suoritettiin Kempeleen ja Limingan neuvoloissa helmi-maaliskuun aikana. Alkuperäinen suunnitelma esitestaukselle oli Kaijonharjun terveysaseman neuvolassa, mutta Kempeleen ja Limingan tutkimusluvut tulivat aikaisemmin. Esitestaukseen osallistui 5 perhettä. Esitestauksen perusteella tehtiin joitakin muutoksia kyselylomakkeeseen. (Heikkilä 2010, 61.)

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineisto analysoitiin tilastollisessa muodossa IBM SPSS Statistical ver 20 ohjelmalla. Kyselylomakkeet numeroitiin niiden palautuessa. Käytimme kyselylomaketta, jonka vastaukset olivat numeroituja ja tallentuivat suoraan numeerisessa muodossa SPSS havaintomatriisiin. Vajaasti täytetyt kyselylomakkeet päätettiin ottaa mukaan tutkimukseen, mikäli ne olivat yleiseltä tasolta riittävän informatiivisia. Puuttuvien havaintoyksiköiden kohdalla solu jätettiin tyhjäksi. Tietosuojan vuoksi mahdollisesti tunnistettavat vastaajat jätettiin pois. Ristiintaulukoinnin tuloksissa puuttuvat vastanneiden kokonaismäärästä myös ne vastaajat, jotka ovat jättäneet vastaamatta. (Heikkilä 2010, 125, 126).

Analyysivaiheen alussa havaintomatriisin luotettavuus tarkistettiin. Tutkimustuloksia tarkasteltiin frekvenssi- ja prosenttijakaumina. Mielenpitojen jakautumista tarkasteltiin ristiintaulukoinnilla. Tulokset esitetään prosentteina ja kuvataan diagrammeina ja taulukkoina.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Vastanneiden taustatiedot

Vastanneista äitejä oli 104 (68 %) ja isiä oli 49 (32 %). Vanhemmista yli puolet (63 %) kuului ikäluokkaan 30-39vuotiaat, 20–29-vuotiaita oli 23 % ja 40–49-vuotiaita 14 %. Kuntien välillä ikäjakauma oli samansuuntainen. Vastanneista 3 % oli muuta kansallisuutta kuin suomalainen.

Vastanneiden perheiden lapsista oli kotihoidossa 48 %, päiväkodissa 44 % ja perhepäivähoidossa 7 %. Suurin osa vastanneista oli käynyt päivähoiton keskusteluhetkessä (69 %), 5 % oli saanut kutsun, mutta eivät olleet vielä käyneet ja 25 % ei ollut vielä saanut kutsua. Hyvinvointi- ja terveystuunnitelma oli tehty 10 perheelle (7 %) (n= 153).

Enemmistö vastanneista oli siviilisäädyltään naimisissa olevia (86 %). Avoliitossa oli 8 %, eronnut tai asumuserossa oli 5 % vastanneista. Perhemuodoista enemmistö oli ydinperheitä (92 %). Kuntien välillä ei ollut merkittäviä eroja.

Lapsia perheissä oli keskimäärin 2-3 (72 %). Kempeleessä oli eniten yksi-lapsisia perheitä, Oulussa kaksilapsisia ja Limingassa kolme tai yli -lapsisia perheitä. (Taulukko 1)

TAULUKKO 1. Vastanneiden perheiden lapsilukumäärä (n=152)

	f	%
1	16	11
2	59	39
3	34	22
4	9	6
5	17	11
6	3	2
7	4	3
8	-	-
9	5	3
10	1	0,7
Yli 10	4	3

Yli puolella vastanneista oli vähintään ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto. Ylempi korkeakoulututkinto oli 28 %:lla vastanneista. Vähintään ammattikoulutasoinen koulutus oli 30 %:lla ja opistotasoinen koulutus 18 %:lla vastanneista. 12 %:lla ei ollut ammatillista koulutusta tai vain ammattikurssi. Oulussa oli selvästi enemmän ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita. Alhaisinta koulutustasoa oli eniten Limingassa.

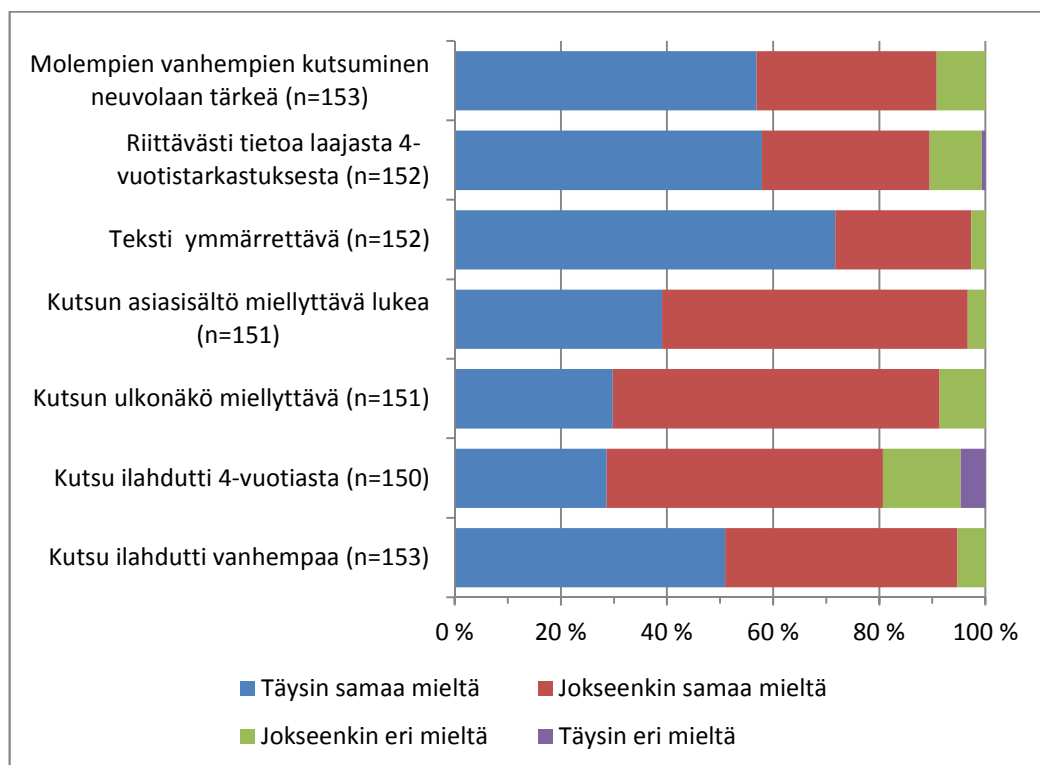
Enemmistö vanhemmista ilmoitti olevansa joko kokopäivätyössä (55 %) tai kotiäiti/ -isä (29 %). Työttömänä oli 4 % ja osapäivätyössä oli 8 % vastanneista. Opiskelijoita oli 3 %, joita oli vain Oulussa.

TAULUKKO 2. Vastanneiden työtilanne (n= 153)

	f	%
Työssä kokopäiväisesti	83	54
Työssä osapäiväisesti	12	8
Tukityöllistettynä	1	0,7
Työttömänä	6	4
Työllisyyskoulutuksessa/kurssilla	1	0,7
Opiskelija	4	3
Kotiäiti/ -isä	43	28

6.2 Vanhempien mielipiteet kutsun merkityksestä

Vanhemmilta kysyttiin mielipidettä kutsusta, jonka he saivat lapsensa laajaan 4-vuotisterveystarkastukseen (Kuvio1). Yleisesti vanhemmat kokivat kutsun merkityksen myönteisenä. Kutsu ilahdutti vanhempia, mutta 4-vuotiasta kutsu ei ilahduttanut vanhempien mukaan yhtä paljon. Kutsun tekstin ymmärrettävyys koettiin hyvänä, mutta ulkonäköä ja asiasisältöä voisi vielä parantaa. Molempien vanhempien kutsuminen koettiin hyvänä. Suurimmalla osalla vanhemmista oli riittävästi tietoa laajasta 4 -vuotisterveystarkastuksista, mutta esille tulee myös lisätiedon tarve. Vanhempien mielipiteet kutsun merkityksestä on koottu kuvioon 1.

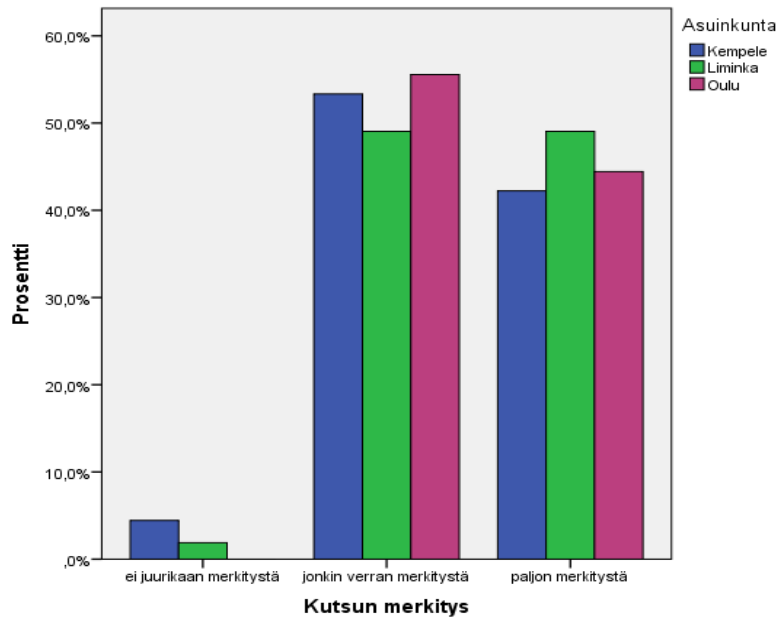
KUVIO 1. Vanhempien mielipiteet kutsun merkityksestä laajoissa 4-vuotisterveystarkastuksissa

Äitien ja isien mielipiteiden jakautumista kutsun merkityksestä kuvataan taulukossa 3. Vanhemmat pitivät tärkeänä molempien vanhempien kutsumista neuvolaan. Vanhempien mielipiteet kutsusta oli hyvin samanlaiset. Isistä hieman suurempi osa kuin äideistä koki, että heillä oli riittävästi tietoa laajasta 4-vuotis terveystarkastuksesta.

TAULUKKO 3. Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen 4 – vuotisterveystarkastuksen kutsusta.

n= äiti/isä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Kutsu ilahdutti vanhempana (n= 104/49)	58/20	43/24	3/5	-/-
Kutsu ilahdutti 4-vuotiasta (n= 101/49)	29/29	50/57	16/12	6/2
Kutsun ulkonäkö miellyttävä (n= 103/48)	34/21	56/73	10/6	-/-
Kutsun asiasisältö miellyttävä (n= 104/47)	44/28	53/68	3 / 4	-/-
Teksti ymmärrettävä (n= 104/48)	76/63	21/35	3/2	-/-
Riittävästi tietoa laajasta 4-vuotis- terveystarkastuksesta (n= 104/48)	61/52	27/42	12/6	1/-
Molempien vanhempien kutsuminen neuvolaan tärkeää (n= 104/49)	55/61	34/35	12/4	-/-

Vanhempien mielipiteiden jakautumista kutsun merkityksestä asuinkunnittain kuvataan kuviossa 2.

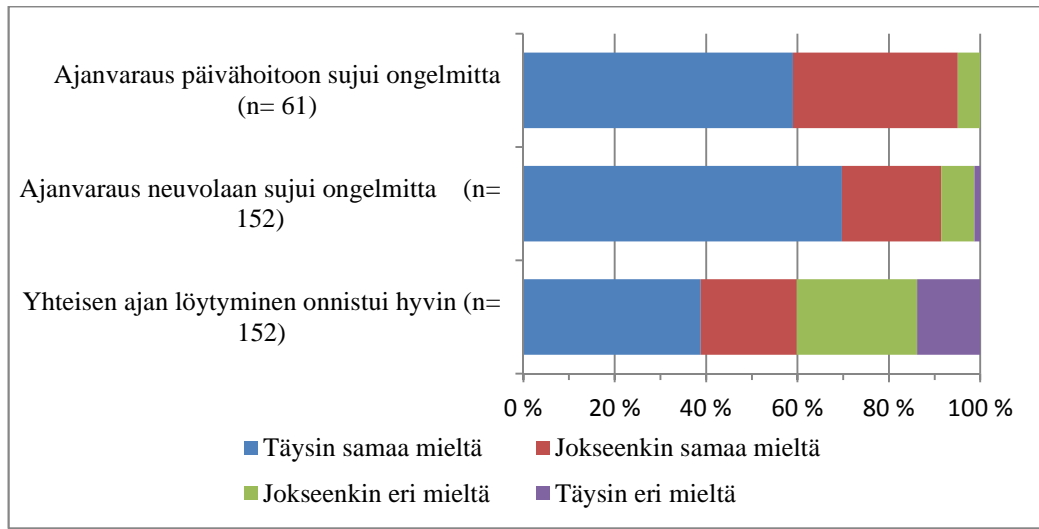

KUVIO 2. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen kutsun merkityksestä asuinkunnittain

6.3 Vanhempien mielipiteet ajanvarauksesta

Vanhemmilta kysyttiin mielipidettä ajanvarauksen sujumisesta neuvolaan ja päivähoidon (Kuvio 3). Yleisesti ajanvarauksen sujuminen neuvolaan (n = 152) ja päivähoidon (n= 61) koettiin myönteisenä. Yhteisen ajan löytäminen koettiin haastavimpana.

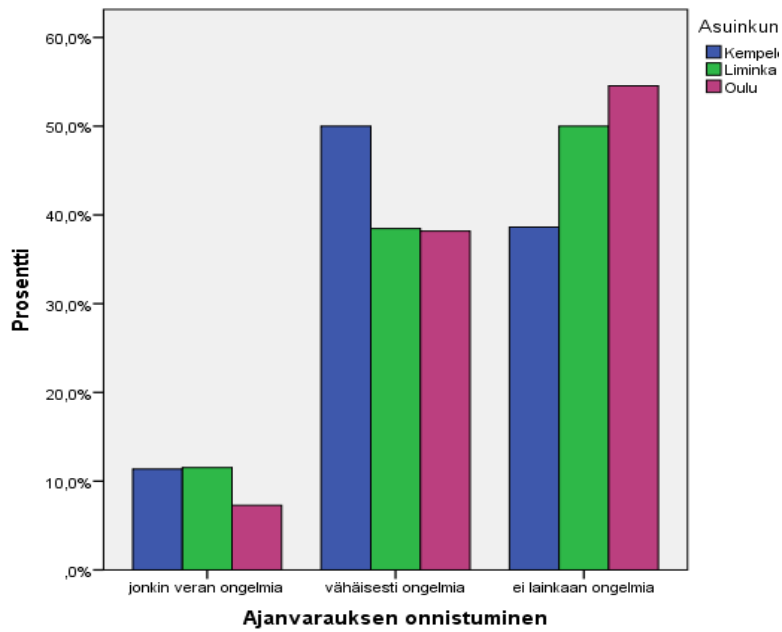
KUVIO 3. Vanhempien mielipiteet ajanvarauksesta neuvolaan ja päivähoidon

Äitien ja isien mielipiteiden jakautumista ajanvarauksen sujumisesta neuvolaan ja päivähoitoon kuvataan taulukossa 4. Haasteellisempänä koettiin yhteisen ajan löytyminen vanhempien kesken.

TAULUKKO 4. Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen ajanvarauksesta neuvolaan ja päivähoitoon.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
n= äiti/isä	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Mielestäni yhteisen ajan löytyminen vanhempien kesken onnistui hyvin (n= 103/49)	33/51	21/20	28/22	18/6
Ajanvaraus neuvolaan sujui ongelmitta (n= 104/48)	72/65	18/29	8/6	2/-
Ajanvaraus päivähoitoon sujui ongelmitta (n= 36/25)	67/48	25/52	8/-	-/-

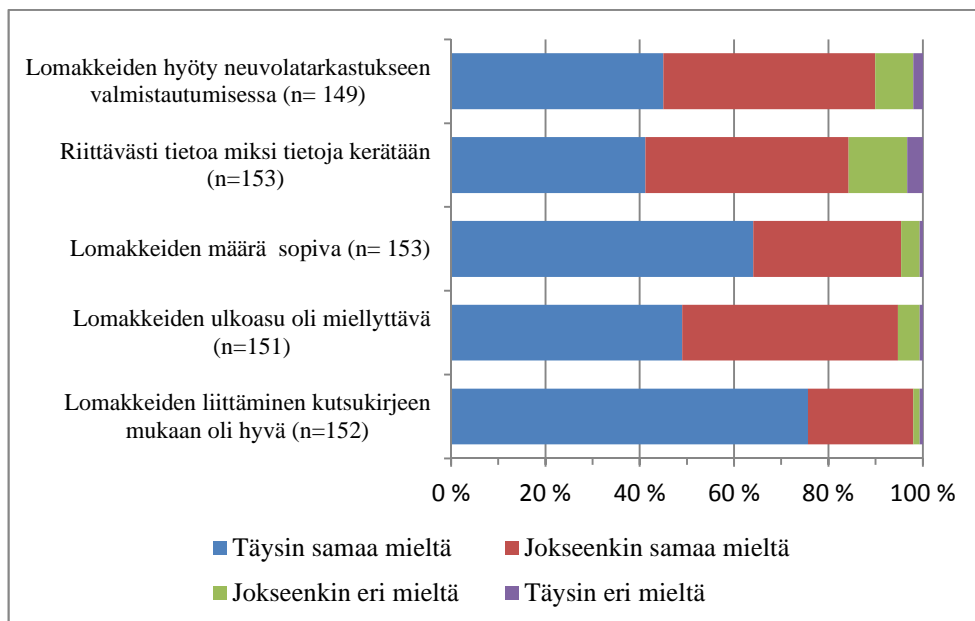
Vanhempien mielipiteiden jakautumista ajanvarauksesta neuvolaan ja päivähoitoon asuinkunnittain kuvataan kuviossa 4.

KUVIO 4. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen ajanvarauksesta neuvolaan ja päivähoitoon asuinkunnittain

6.4 Vanhempien mielipiteet lomakkeista

Vanhemmilta kysyttiin mielipidettä hyvinvointitiedonkeruussa käytettävistä lomakkeista (Kuvio 5). Yleisesti lomakkeiden merkitys koettiin myönteisenä ja niiden liittämistä kutsukirjeen mukaan pidettiin hyvänä. Lomakkeiden määrä koettiin sopivaksi ja ulkoasua pidettiin hyvänä. Vanhemmat kokivat, että heillä oli riittävästi tietoa miksi hyvinvointitietoa kerätään. Lomakkeiden hyötyä neuvolatarkastukseen valmistautumisessa pidettiin jokseenkin tärkeänä.

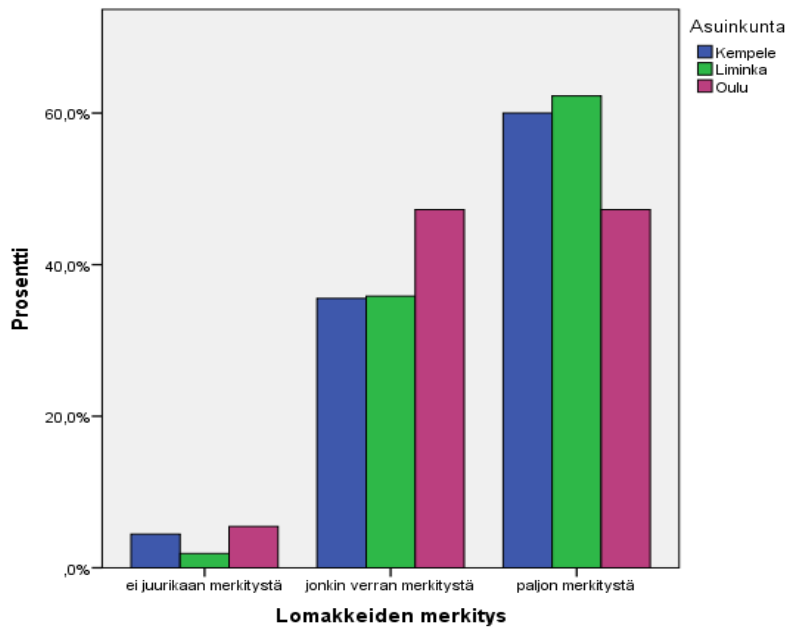
KUVIO 5. Vanhempien mielipiteet hyvinvointitiedonkeruu - lomakkeista.

Äitien ja isien mielipiteiden jakautumista kaikista hyvinvointitiedonkeruu – lomakkeista kuvataan taulukossa 5. Molemmat vanhemmat pitivät lomakkeiden liittämistä kutsukirjeen mukaan myönteisenä. Äidit (71 %) pitivät lomakkeiden määrää sopivampana kuin isät (49 %). Äidit (50 %) kokivat lomakkeiden hyödyn neuvolatarkastukseen valmistautumisessa suurempana kuin isät (34 %). Äidit kokivat lomakkeiden ulkoasun miellyttävämpänä kuin isät. Isistä useampi kuin äideistä koki, että heillä oli riittävästi tietoa tiedonkeruusta.

TAULUKKO 5. Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen kaikista hyvinvointitiedonkeruu - lomakkeista.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
n= äiti/isä	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Lomakkeiden liittäminen kutsukirjeen mukaan oli hyvä (n= 103/49)	81/65	18/33	2/-	-/2
Lomakkeiden ulkoasu miellyttävä (n= 103/48)	56/33	36/60	5/4	-/2
Lomakkeiden määrä sopiva (n= 104/49)	71/49	24/47	5/2	-/2
Riittävästi tietoa miksi tietoja kerätään (n= 104/49)	47/29	35/57	14/10	4/4
Lomakkeiden hyöty neuvolatarkastukseen valmistautumisessa (n= 102/47)	50/34	42/51	7/11	1/4

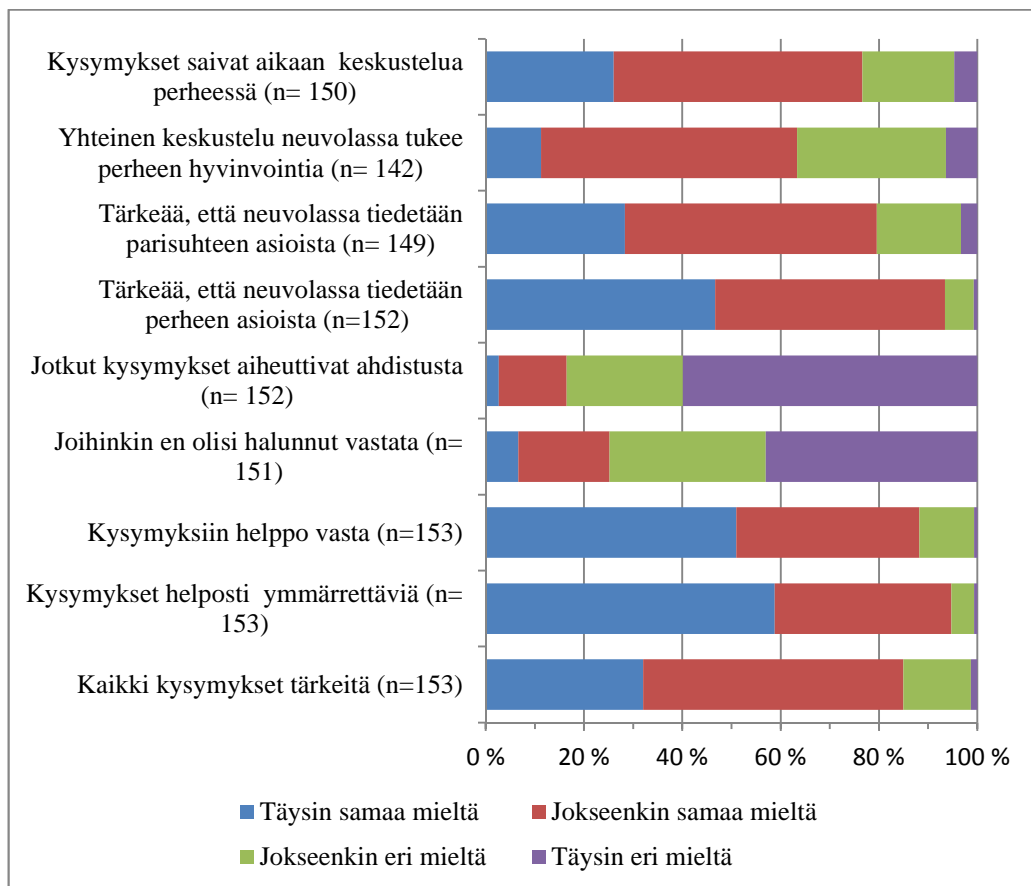
Vanhempien mielipiteiden jakautumista hyvinvointitiedonkeruu – lomakkeista asuinkunnittain kuvataan kuviossa 6.

KUVIO 6. Vanhempien yleisen mielipiteen jakautuminen hyvinvointitiedonkeruu -lomakkeista asuinkunnittain

6.5 Vanhempien mielipiteet lapsiperheen arjen voimavarat –lomakkeesta

Vanhemmilta kysyttiin mielipidettä perheen ja parisuhteen hyvinvointia kartoittavasta arjen voimavarat – lomakkeesta (Kuvio 7). Lomakkeen kysymyksiä pidettiin helposti ymmärrettävinä ja niihin oli helppo vastata. Kaikkia kysymyksiä pidettiin jokseenkin tärkeinä. Pienelle osalle (17 %) vastanneista kysymykset aiheuttivat ahdistusta ja osa (26 %) ei olisi halunnut vastata kaikkiin kysymyksiin. Tärkeämpänä pidettiin, että neuvolassa tiedetään perheen kuin parisuhteen asioista. Yli puolet vastanneista koki, että yhteinen keskustelu neuvolassa tukee perheen hyvinvointia, mutta yli kolmannes vastanneista oli eri mieltä. Yli puolet koki, että kysymykset saivat aikaan keskustelua perheessä, mutta joka neljäs oli eri mieltä.

KUVIO 7. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen arjen voimavarat – lomakkeesta

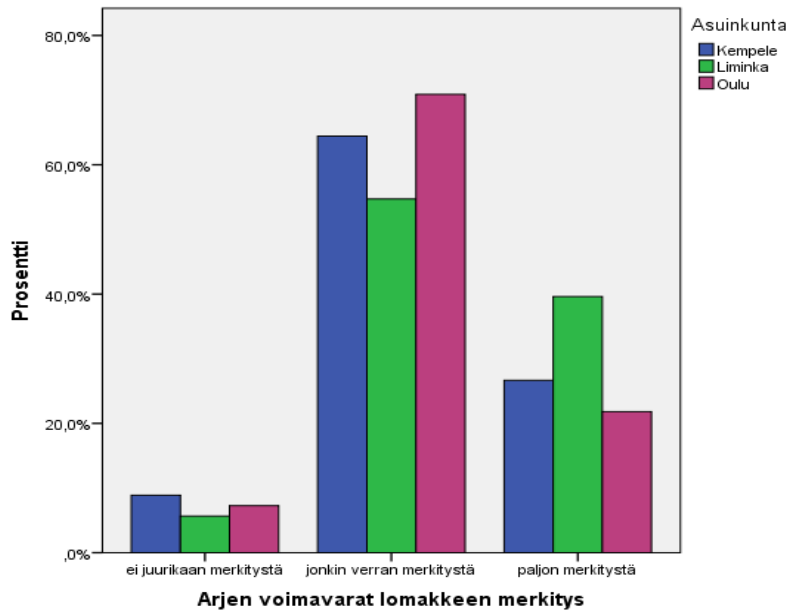
Äitien ja isien mielipiteiden jakautumista arjen voimavarat – lomakkeesta kuvataan taulukossa 6. Vanhemmat kokivat, että lomakkeiden kysymykset saivat jossain määrin aikaan keskustelua perheessä. Kysymykset aiheuttivat vähemmän ahdistusta isille kuin äideille. Äideistä 28 % ja isistä 18 % eivät olisi halunneet vastata joihinkin kysymyksiin. Vanhempien mielipiteet olivat hyvin samanlaiset siitä, että neuvolassa on tärkeämpää tietää perheen kuin parisuhteeseen liittyvistä asioista. Isät kokivat yhteisen keskustelun neuvolassa lomakkeen pohjalta merkittävämmäksi kuin äidit.

TAULUKKO 6. Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen arjen voimavarat - lomakkeesta.

n= äiti/isä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Kaikki kysymykset olivat tärkeitä (n= 104/49)	34/29	51/57	14/12	1/2
Kysymykset olivat helposti ymmärrettäviä (n= 104/49)	62/53	33/43	5/4	1/-
Kysymyksiin oli helppo vastata (n= 104/49)	50/53	39/35	12/10	-/2
Joihinkin kysymyksiin en olisi halunnut vastata (n= 103/48)	5/10	23/8	27/42	45/40
Jotkut kysymykset aiheuttivat ahdistusta (n= 104/48)	2/4	16/8	24/23	58/65
On tärkeää, että neuvolassa tiedetään perheeseen liittyvistä asioista (n= 103/49)	50/41	45/51	5/8	1/-
On tärkeää, että neuvolassa tiedetään parisuhteeseen liittyvistä asioista (n= 103/49)	28/29	52/49	17/18	3/ 4
Yhteiset keskustelut lomakkeen pohjalta on tukenut perheemme hyvinvointia (n= 96/46)	14/7	45/67	35/20	6/7
Lomakkeen kysymykset saivat aikaan keskustelua perheessämme (n= 101/49)	27/25	50/53	19/18	5/4

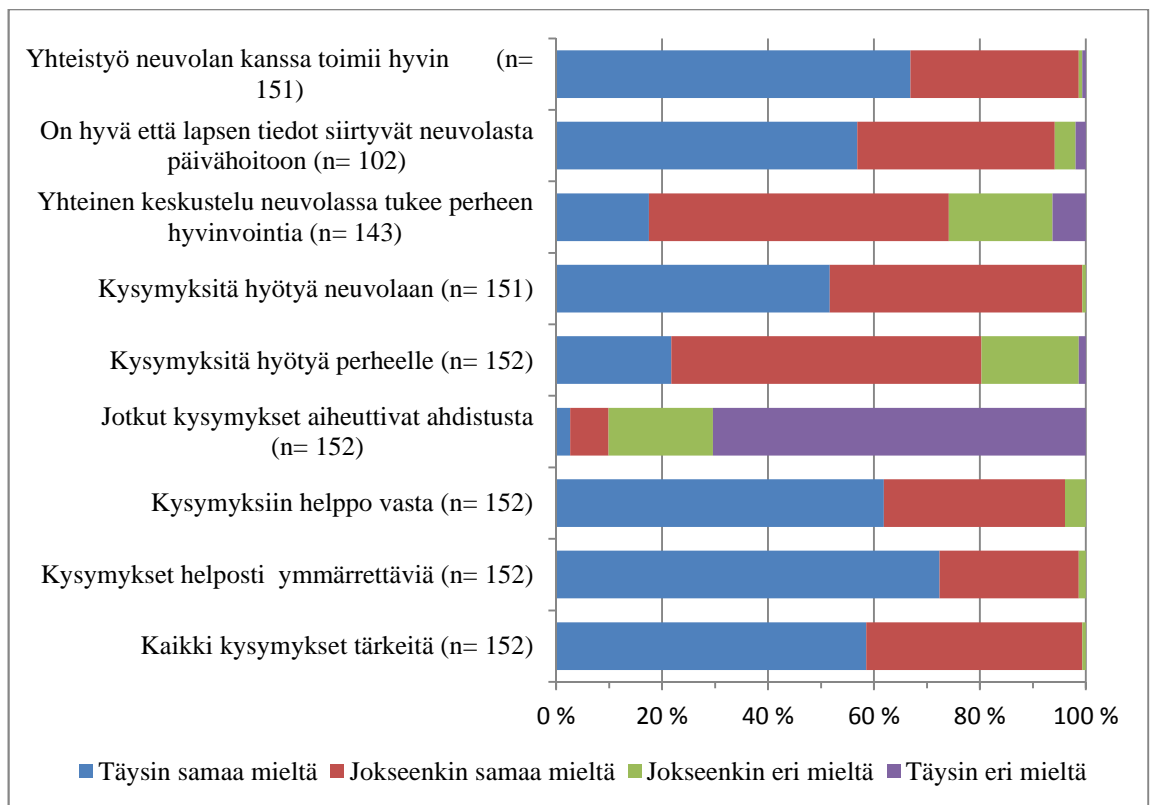
Vanhempien mielipiteiden jakautuminen arjen voimavarat - lomakkeesta asuinkunnittain kuvataan kuviossa 8.

KUVIO 8. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen arjen voimavarat – lomakkeesta asuinkunnittain

6.6 Vanhempien mielipiteet neljävuotias kotona -lomakkeesta

Vanhemmilta kysyttiin mielipidettä neljävuotias kotona – lomakkeesta (Kuvio 9). Yleisesti lomakkeen merkitys koettiin myönteisenä. Kysymyksiä pidettiin tärkeinä, helposti ymmärrettävinä ja niihin oli helppo vastata. Vähäisessä määrin kysymykset aiheuttivat ahdistusta. Kysymyksistä koettiin olevan enemmän hyötyä neuvolaan kuin perheelle. Yhteisen keskustelun merkitys perheen hyvinvoinnille koettiin jokseenkin tärkeänä. Lapsen tietojen siirtyminen päivähoitoon koettiin myönteisenä. Yhteistyö neuvolan kanssa toimi hyvin.

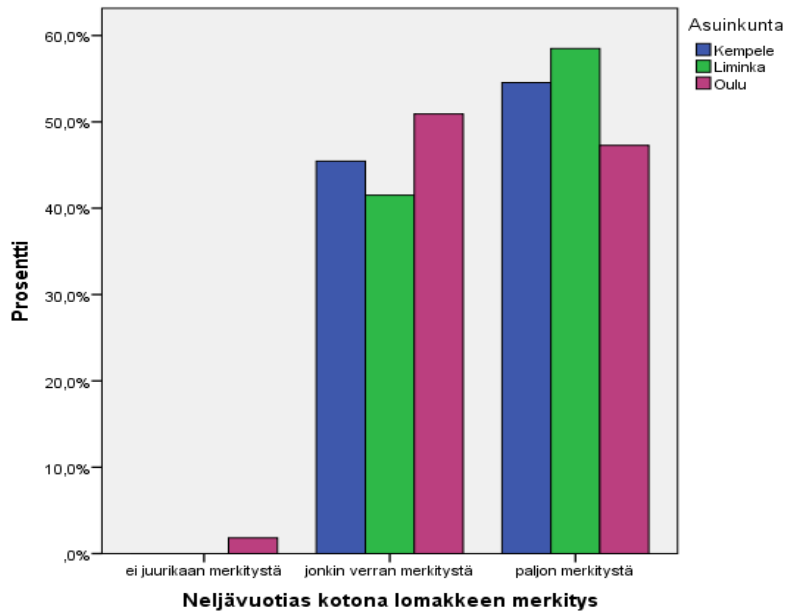
KUVIO 9. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias kotona -lomakkeesta

Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias - kotona lomakkeesta kuvataan taulukossa 7. Isät kokivat hieman enemmän kuin äidit, että yhteiset keskustelut lomakkeen pohjalta tukevat perheen hyvinvointia. Vanhemmat olivat myönteisiä, että lapsen tiedot siirtyvät neuvolasta päivähoitoon. Vanhemmat kokivat, että yhteistyö neuvolan kanssa on toiminut hyvin.

TAULUKKO 7. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias kotona - lomakkeesta

n= äiti/isä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Kaikki kysymykset olivat tärkeitä (n= 104/48)	66/46	35/54	1/-	-/-
Kysymykset olivat helposti ymmärrettäviä (n= 104/49)	77/63	22/35	1/2	-/-
Kysymyksiin oli helppo vastata (n= 104/48)	65/54	30/44	5/2	-/-
Jotkut kysymykset aiheuttivat ahdistusta (n= 104/48)	3/2	6/-	21/17	70/71
Kysymyksistä on hyötyä perheellemme (n= 104/48)	20/25	61/54	18/19	1/2
Kysymyksistä on hyötyä neuvolaan (n= 103/48)	54/46	45/54	1/-	-/-
Yhteiset keskustelut lomakkeen pohjalta on tukenut perheellemme hyvinvointia (n= 96/47)	17/19	53/64	23/13	7/4
On hyvä, että lapsen tiedot siirtyvät neuvolasta päivähoitoon (n= 68/34)	62/47	31/50	6/-	2/3
Yhteistyö neuvolan kanssa on sujunut hyvin (n= 103/48)	68/65	30/35	1/-	1/-

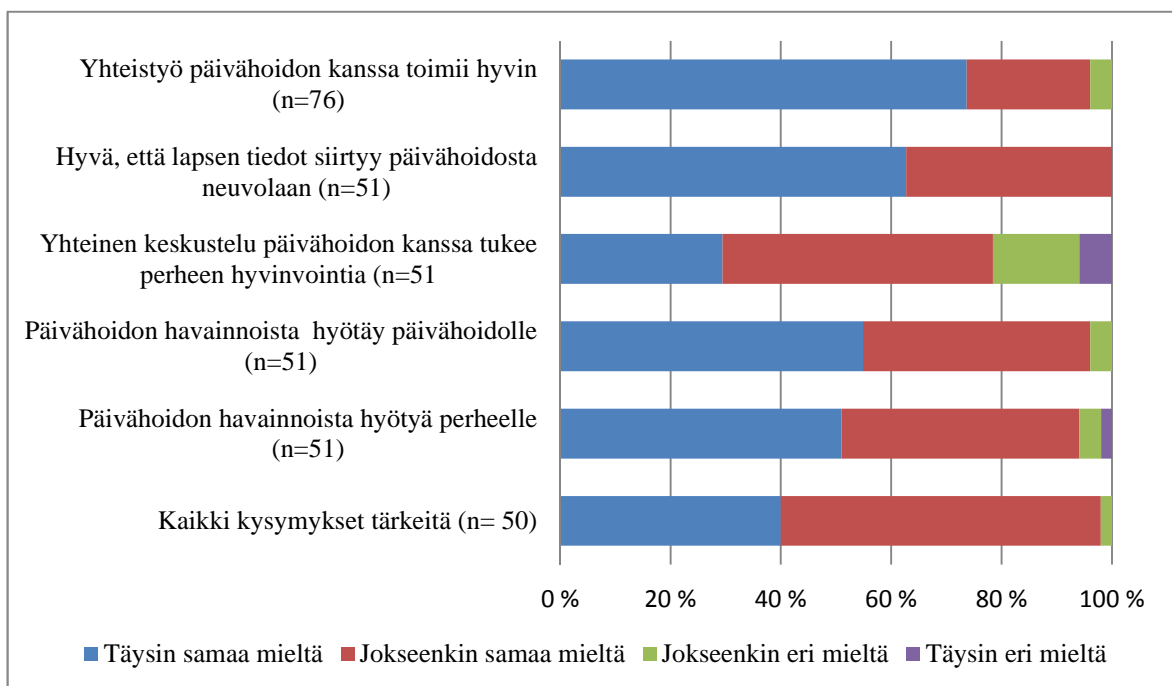
Vanhempien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias kotona -lomakkeesta asuinkunnittain kuvataan kuviossa 10.

KUVIO 10. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias kotona - lomakkeesta asuinkunnittain

6.7 Vanhempien mielipiteet neljävuotias varhaiskasvatuksessa –lomakkeesta

Vanhemmilta kysyttiin lapsen päivähoitoon liittyvistä asioista. (Kuvio 11). Päivähoidon havainnoista koettiin olevan hyötyä sekä päivähoidolle, että perheelle. Yhteisen keskustelun merkitys perheen hyvinvoinnille koettiin jokseenkin tärkeänä. Tietojen siirtoa päivähoitosta neuvolaan pidettiin myönteisenä ja yhteistyö päivähoidon kanssa toimii hyvin.

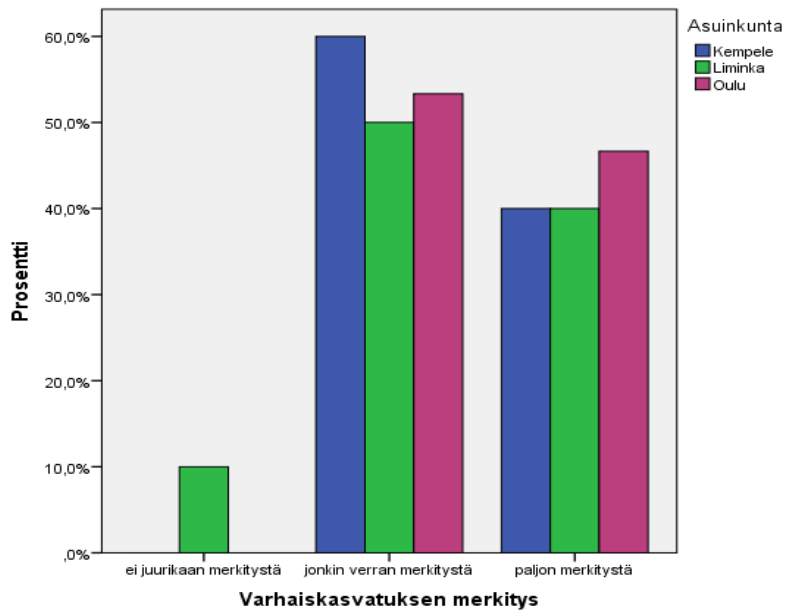
KUVIO 11. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen varhaiskasvatuksen osalta

Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen varhaiskasvatuksen tekemistä havainnoista ja merkityksestä kuvataan taulukossa 8. Vanhemmat vastasivat hyvin samansuuntaisesti varhaiskasvatukseen liittyviin kysymyksiin. Molemmat vanhemmat kokivat, että päivähoiton tekemistä havainnoista on hyötyä sekä perheelle että päivähoidolle. Isät kokivat hieman myönteisemmin, että keskustelut päivähoiton kanssa tukee perheen hyvinvointia. Molemmat vanhemmat kokivat yhteistyön päivähoiton kanssa sujuvan hyvin.

TAULUKKO 8. Äitien ja isien mielipiteiden jakautuminen neljävuotias varhaiskasvatuksessa

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
n= äiti/isä	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %	äiti/isä %
Kaikki kysymykset olivat tärkeitä (n= 35/15)	46/27	51/73	3/-	-/-
Päivähoidon tekemistä havainnoista on hyötyä perheellemme (n= 36/15)	53/47	39/53	6/-	3/-
Päivähoidon tekemistä havainnoista on hyötyä päivähoidolle (36/15)	58/47	36/53	6/-	-/-
Yhteiset keskustelut päivähoiton kanssa on tukenut perheellemme hyvinvointia (n= 36/15)	31/27	44/60	17/13	8/-
On hyvä, että lapsen tiedot siirtyvät päivähoitosta neuvolaan (n= 36/15)	67/53	33/47	-/-	-/-
Yhteistyö päivähoiton kanssa on sujunut hyvin (n=51/25)	75/72	20/28	6/-	-/-

Vanhempien mielipiteiden jakautumista varhaiskasvatusta koskevista kysymyksistä asuinkunnittain kuvataan kuviossa 12.

KUVIO 12. Vanhempien mielipiteiden jakautuminen varhaiskasvatusta koskeviin kysymyksiin asuinkunnittain

7 POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten tarkastelua

Tutkimuksessa selvitimme millainen näkemys vanhemmilla oli hyvinvointitiedonkeruusta sekä millaisena vanhemmat kokivat hyvinvointitiedonkeruun merkityksen perheelle? Lisäksi selvitimme vanhempien mielipiteiden eroja. Saimme myös tuloksia siitä, miten vanhempien mielipiteet jakautuivat kunnittain. Kysymyksiä olisi voinut yhdistää ja siten saada pienemmällä määrällä kysymyksiä saman tuloksen. Kysymykset, joilla haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin, ilmenevät liitteessä 9.

Tässä tutkimuksessa tuli esille, että vanhemmat kokivat kutsun merkityksen neuvolaan myönteisenä ja pitivät tärkeänä molempien vanhempien kutsumista 4 - vuotisterveystarkastukseen. Enemmistö vanhemmista koki, että heillä oli riittävästi tietoa sekä laajasta 4-vuotisterveystarkastuksesta että hyvinvointitiedon keruun merkityksestä. Huomioitavaa on, että 19 % vanhemmista ilmoitti, ettei heillä ollut riittävästi tietoa 4-vuotisterveystarkastuksesta sekä 32 % ettei heillä ollut riittävästi tietoa hyvinvointitiedon keräämisestä.

Vanhemmat kokivat tärkeämmiksi lasta koskevat kysymykset kuin parisuhdetta koskevat kysymykset. Samoin he pitivät tärkeämpänä, että neuvolassa tiedetään perheen entä parisuhteen asioista. Tutkimuksessa ei tullut selkeästi esille, että vanhempien voimavaroja kartoittavat kysymykset olisivat lisänneet perheessä keskustelua tai hyvinvointia. Huomioitavaa on, että isät kokivat yhteisen keskustelun neuvolassa ja päivähoidossa merkityksellisemmäksi kuin äidit. Tutkimukset osoittavat, että isät jäävät usein taustalle ja he kokevat eriarvoisuutta vanhemmuudessa. Isien rooli kasvattajana on merkittävä ja heidän osallistumisestaan tulisi tukea. (Halme, Perälä ym. 2010, 21; Rönkä ym.2009, 75–77 .)

Eri tutkimuksissa on tullut esille, että myös lapsen äänen kuuleminen olisi tärkeää. Tässä tutkimuksessa lapsen mielipidettä kysyttiin yhdellä kysymyksellä, johon vanhemmat

vastasivat aktiivisesti (n = 150.) Vastausten mukaan 4-vuotias lapsi ei suuremmin ilah-
tunut kutsusta. (Perälä, Salonen ym. 2011, 81).

Laajat taustatiedot antoivat ajankohtaista tietoa perhemuodosta, perhekoosta ja sosio-
ekonomisesta tilanteesta. Tutkimukseen osallistuneilla perheillä oli yllättävänkin hyvä
sosioekonominen tilanne sekä perhemuoto hyvin perinteinen. Nyky-yhteiskunnan per-
heitä rasittavia rakennemuutoksia ei juuri ollut tähän tutkimukseen osallistuneilla per-
heillä. Tärkeää on kuitenkin huomioida työttömät 4 % sekä heikko koulutustaso 12 %.
Useissa viime vuosien tutkimuksissa nousee esille huoli pienestä ryhmästä kansalaisia,
joille ongelmat kasaantuvat. Taustalla on usein huono sosioekonominen tilanne. (Perälä,
Salonen ym. 2010, 18, 74; Lammi-Taskula ym. 2009, 11). Vanhempien sukupuoli, ikä,
koulutus, työ, persoonalliset tekijät, perhevaihe ja perhemuoto aiheuttavat eroja van-
hemmuuteen ja heijastuvat erilaisina toiveina siihen, millaista vanhemmuuden tukea
neuvolasta odotetaan. (Viljamaa, 2003, 30).

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja etiikka

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksen teossa noudatetaan hyvää tieteellis-
tä käytäntöä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010). Lähtökohtana tutkimuksessa tulee
olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioitta-
maan antamalla ihmisille mahdollisuus vapaaehtoisuuteen ja tutkimukseen osallistuvien
tulee olla tietoisia siitä, mistä on kyse ja kuinka prosessissa edetään. (Hirsjärvi ym.
2010, 23–25, 186.)

Tutkimukseen osallistuneilla oli riittävästi tietoa tutkimuksesta. Terveystarkastuksen
yhteydessä oma terveydenhoitaja jakoi kyselylomakkeet ja kertoi tutkimuksesta. Kyse-
lylomakkeen saatekirjeessä (Liite 6) vastaajille kerrottiin opinnäytetyöhön osallistumi-
sen vapaaehtoisuudesta ja vastausten luottamuksellisesta käsittelystä. Saatekirjeessä
mainittiin myös tutkijan yhteystiedot (sähköpostiosoite), joten vastaajilla olisi ollut
mahdollisuus ottaa yhteyttä tutkijoihin. Yhteydenottoa tutkijoihin ei kuitenkaan tapah-
tunut. Tässä tutkimuksessa eettisyyden kannalta on huomioitava, ettei vanhempia tun-

nisteta vastauksista. Tästä syystä vastauksista poistettiin tunnistettavat vastaajat. Opinnäytetyön valmistuttua kyselylomakkeet tuhoetaan tietosuojajätteenä.

Opinnäytetyössämme on käytetty aiheen kannalta keskeiseksi koettua kirjallisuutta lähdemateriaalina, joten sitä voidaan pitää luotettavana. Lähdemerkinnät on tehty asianmukaisesti. Aikaisempia taustatutkimuksia haettaessa käytettiin luotettavia tietokantoja luotettavuuden lisäämiseksi.

Keskeisiä asioita tutkimuksen kokonaisluotettavuudelle on luotettavuus eli reliabiliteetti ja pätevyys eli validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Validiteetilla tarkoitetaan kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsijärvi ym. 2010, 231–233.)

Määrällisen tutkimuksen validiteettia arvioitaessa on otettava huomioon, miten hyvin tutkija on onnistunut operationalisoinnissa. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyömme mittarin kysymykset perustuvat osin valmiisiin TUKEVA 2 -hankkeen hyvinvointitiedonkeruu - lomakkeisiin. Kyselylomakkeen kysymykset on määritelty osin yhdessä tilaajan kanssa ja osin aikaisempia tutkimuksia huomioiden. Havaintomatriisi ja tulokset IBM SPSS Statistical ver 20 ohjelmalla on tehty opinnäytetyön ohjauksessa. Tutkijoiden oma koulutus, työkokemus ja perhetausta ovat tehneet tutkittavasta aiheesta tutun. (Vilka 2007, 44).

Tutkimuksen validiteettia varmistettiin ja lisättiin esitestauksella. Esitestaus suoritettiin Kempeleen ja Limingan neuvoloissa helmi-maaliskuun aikana. Esitestaukseen osallistui 5 perhettä. Esitestauksen perusteella lisättiin päivähoitoon liittyvä kysymys 42 sekä kysymykseen 39 lisättiin sulkuihin lisätietoa. Kyselylomakkeen loppuun lisättiin vastaajalle pyyntö tarkistaa, että on vastannut kaikkiin kysymyksiin. Tutkimuksen validiteettia lisää IBM SPSS Statistical ver 20 – ohjelman käyttäminen, joka vähentää tutkijoista johtuvien virheiden määrää.

Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa muun muassa otoksen koko sekä vastausprosentti (Heikkilä 2010, 188.). Tutkimuksen perusjoukko (populaatio) muodostui kuntien neuvolan ja päivähoiton 4- vuotta täyttäneistä lapsista ja heidän perheistä (N=900). Otok-

sen kooksi muodostuivat ne perheet, jotka tutkimuksen aikana kävivät neuvolassa ja joille kyselylomake jaettiin (n=153). Tutkimusajankohtana neuvoloissa kävi 394 perhettä. Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeita jaettiin 226 kappaletta ja lomakkeita palautettiin 160. Vastausprosentti oli 71. Tutkimukseen hyväksyttiin 153 vastausta. Vastanneista äitejä oli 104 (68 %) ja isiä oli 49 (32 %). Aineistoa voidaan pitää hyvin perusjoukkoa edustavana. Kyselylomakkeiden palauttaneiden määrä 160 koko populaatiosta voidaan pitää riittävänä (17 %) (Aaltola, Valli 2010,113–114). Tutkimuksen luotettavuutta voivat heikentää monet asiat tutkimuksen aikana. Yksi kyselylomakkeen heikkous on, että ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin ja ovatko he ymmärtäneet kysymykset. Mittarin kysymykset olivat osin samankaltaisia eri lomakeosioissa, mikä saattoi hämmentää vastaajaa. Väärinymmärryksiä on tutkijan vaikea kontrolloida. Tutkija voi tehdä myös virheitä tallentaessaan tietoja. (Hirsjärvi ym. 2010, 195).

7.3 Tutkimuksen merkitys ja johtopäätökset

Viime päivien uutisoinnissa televisiossa ja lehdessä (YLE1- Uutiset 31.8.12, Kaleva 30.8.12) on tullut esille huoli lapsiperheille suunnatusta riittämättömästä varhaisesta tuesta, matalan kynnyksen palveluista. Kannanotoissa todettiin, että varhaisen puuttumisen mahdollisuudet ovat riittämättömät ja perheissä on tapahtunut vakavia tragedioita. Eri päättäjistä koostunut foorumi ilmaisi, että yhteiskunta pyrkii tekemään kaikkensa estääkseen järkyttävät perhetragediat ja lapsi murhat.

Perälä ym. (2011) ovat todenneet, että hyvinvointipalvelujen kehittäminen tarvitsee ajankohtaista tietoa perheiden mielipiteistä ja olemassa olevista palveluista. Keskeisiä kehittämisalueita vanhempien vaikuttamisen mahdollisuuksille palvelujärjestelmässä ovat vanhemmille tiedottaminen ja palautteen antamisen mahdollisuus (Perälä, Salonen ym. 2010, 18, 81). Mielestämme TUKEVA 2 – hanke on hyvin ajankohtainen ja hyvinvointitiedonkeruun toimintamalli on merkittävä hanke ajankohtaisen tiedon saamiseksi perheiden tilanteesta. Neuvola ja päivähoido ovat hyvin merkittävässä asemassa varhaisessa havaitsemisessa, puuttumisessa ja tuen antamisessa perheille.

Perehtyessämme lasten ja perheiden hyvinvoinnin aiheeseen totesimme, että viime vuosina on tehty useita kattavia ja ajankohtaisia tutkimuksia perheiden hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tekijöistä ja kehittämistarpeista. Tietoa on tuotettu eri näkökulmista sekä perheiden itsensä, työntekijöiden että palvelujen tuottajienkin taholta. Toivomme, että tietoa käytettäisiin perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Yhteiskunnassa resursointi palveluille on tiukoilla, mutta lasten ja perheiden hyväksi tehty työ takaa hyvinvointia koko yhteiskunnan tasolla myös tulevaisuuteen.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista syventää tietoa, miten ja millä tavalla vanhempien ja ammattilaisten tavoitteet kohtaavat lapsiperheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi? Kehittämishaasteena näkisimme riittävän tiedon varmistamisen lapsiperheille hyvinvointitiedonkeruusta ja yhteisistä keskusteluhetkistä neuvolassa ja päivähoidossa.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani; Valli, Raine. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. PS-kustannus. Juva.
- Halme Nina. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. TUTKIMUS 15. Yliopistopaino. Helsinki 2009. Viitattu 7.12.2011. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7794-2.pdf.katsaus>.
- Halme, Nina, Perälä, Marja-Leena; Laaksonen, Camilla. 2010. Yhteistyöinterventioiden vaikuttavuus lapsiperhepalveluissa. Järjestelmällinen katsaus. THL-Raportti 10/2010. Viitattu 16.12.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/832873c2-7919-48cf-b394-11a7cd1d85b4>
- Heikkilä, Tarja. 2010. Tilastollinen tutkimus. EditaPrima Oy. Helsinki 2010.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy, 15.-16. painos.
- JyväskylänYliopisto.i.a.Koppa.Viitattu13.1.2012.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/mentelmapolija/mentelmapolku/aineistonanalyyssimenetelmat/maarallinen-analyysi>
- Susanna Kemppainen. 2012. Kaleva. 31.8.2012, 3.
- Kalland, Mirjam. 2006. Lapsiperheen hyvinvointi. Rausta-aineistoa Stakesin ja opetushallituksen asiantuntijaseminaariin ”Lasten hyvinvointi ja oppimisvalmiuksien arviointi 3-7 vuoden iässä” Stakesin Auditorio, 19.4.2006
- Korhonen, Salla. 2010. TUKEVA 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke 2010.
- Korhonen, Salla. 2010. Tukeva-hanke. Mitä kasteessa on kasvamassa? Lasten kaste-seminaari. THL-Avauksia 23/2010. Viitattu 9.11.2011.
<http://www.ouka.fi/seutu/tukeva/>.
- Kunnat.net. 2010. Lasten päivähoito ja esiopetus. Viitattu16.4.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lastenpaivahoito/Sivut/default.aspx>
- KvantiMot. Otanta. <http://www.valt.helsinki.fi/virtyo/mellin/jok124.htm>
- Lammi - Taskula Johanna, Karvonen Sakari & Ahlström Salme. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. Viitattu 2.12.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>

- Larivaara, Pekka; Lindroos, Sirpa; Heikkilä, Taina. 2009. Kustannus Oy Duodecim.
- Lehtinen, Taina; Niskanen, Vesa A, Niskanen. 1997. Johdatus tilastolliseen kuvaukseen ihmistieteissä. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus – ja koulutuskeskus. Yliopistopaino.
- Mankinen, Marjatta. 2011. Tilastotieteen perusmenetelmät I (806109P). Luentomoniste, osa I, luvut 1-5. Matemaattisten tieteiden laitos. Oulun yliopisto.
- Nummenmaa, Anna Raija; Karila, Kirsti. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. WSOY pro Oy. Helsinki.
- Oulun seudun osahanke. TUKEVA2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke 1.10.2010-31.10.2012. Esite. Viitattu 5.1.2012
<http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/osahankkeiden%20esitteet/TUKEVA%202%20Oulun%20seutu%20-esite.pdf>
- Oulun seudun tukeva-tiedote 3/2011; Korhonen 2010)
- Oulun seutu/TUKEVA-hanke. i.a. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen Pohjois-Suomessa Tarkennettu hankesuunnitelma. Viitattu 4.5.2012.
[http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/TUKEVA%202%20tarkennettu%20hanke-suunnitelma%20\(valmis\).pdf](http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/TUKEVA%202%20tarkennettu%20hanke-suunnitelma%20(valmis).pdf)
- Paasivaara, Leena; Suhonen, Marjo; Virtanen, Petri. 2011. Projektijohtaminen hyvinvointipalveluissa. Tallinna Raamatutrukikoda. Tallinna.
- Perälä, Marja-Leena; Halme, Nina; Hammar, Teija & Nykänen, Sirpa. 2011. Hajanaisia palveluja vai toimiva kokonaisuus? Lasten ja perheiden palvelut toimialajohtajien näkökulmasta. Raportti 29/2011. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Perälä, Marja-Leena; Salonen, Anne; Halme, Nina; Nykänen, Sirpa. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita. Vanhempien näkökulma. THL-Raportti 36/2011. Viitattu 28.12.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/27f8cf8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d>.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa; Lämsä, Tiina. 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. PS-kustannus. Juva.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman Perusteet. Viitattu 20.4.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Kasvatuksen uudistamisen linjauksia. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto varhaiskasvatustilainsäädännön kehittämiseksi. Viitattu 16.4.2012. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9933.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma KASTE 2012–2015. Viitattu 4.5.2012. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja2012:1.Helsinki2012. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5197397&name=DLFE-18303.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Viitattu 20.4.2012. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. http://www.stm.fi/lapset/palvelut_perheille/paivahoito
- Sotkanet. Viitattu.17.4.2012. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=1&currentEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430dd2bffeea0fa514854aba5d79f12afa8c1&indCount=2&yearCount=2>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Sosiaali- ja terveysalan tilastollinen vuosikirja. Tampere.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Terveydenhuoltolaki ja sen toimeenpano. Viitattu 21.1.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/terveydenhuoltolaki
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. i.a. Kasvunkumppanit. Voimavaralähtöiset menetelmät. viitattu12.4.2012.http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/voimavaralahtoiset_menetelmat
- Markkula ,Jaana; Öörni ,Erkka (toim.). 27/2009. Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos. Turvallinen elämä lapsille ja nuorille. Kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma.
- TUKEVA 2* Lapsiperheiden hyvinvointihanke 1.10.2010–31.10.2012. Oulun seudun osahanke. http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/oulu_seudun_osahanke.htm.
- TUKEVA2*-hanke. Lapsiperheiden hyvinvointihanke. i.a. Oulun seudun osahanke. Viitattu10.4.2012. <http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/osahankkeiden%20tiedotteet/Oulun%20seudun%20TUKEVA%20tiedote%204.pdf>

TUKEVA 2 (Jatkohanke) 2010 – 2012. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tuleminen pohjois Suomessa. Väliraportti 1.10.2011-31.3.2012

TV- Uutiset. Esitetty 30.8.2012. YLE1 klo. 20.30.

Viljamaa, Marja-Leena 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä 2003.

Vilka, Hanna. 2009. Tutki ja kehitä. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2009.

Vilka, Hanna. 2007. Tutki ja mittaa. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2007.

Åstedt- Kurki Päivi, Jussila Aino-Liisa, Koponen Leena, Lehto Paula, Maijala Hanna, Paavilainen Riitta, Potinkara Heli. Kohti perheen hyvää hoitamista. WSOY , Porvoo.

LIITTEET

LIITE 1: Kutsukirje neuvolaan

SUORITUSPAIKKA_NIMI AJANVARAUSPYYNTÖ
 Kempeleen lastenneuvola
 Kirkkotie 21 TULOSTUS_PVM
 90450 Kempele

ASIAKAS_NIMI
 ASIAKAS_LÄHIOSOITE
 ASIAKAS_POSTIOSOITE

ONNEA!

4-vuotissyntymäpäiväsi lähestyy !

Kutsumme Sinut ja molemmat vanhempasi laajaan 4-vuotistarkastukseen. Tämän kutsun mukana on lomakkeita, mitkä pyydämme palauttamaan tullessanne neuvolaan. Mikäli olet kunnallisessa päiväkodissa, sieltä lähetetään vanhempien luvalla neuvolaan kuvaus Sinusta 4-vuotiaana.

Ajanvaraus Kempeleen neuvolaan arkisin klo 8-11 numerosta 08-55872137

Neuvoloiden tarkastukset yhdenmukaistuvat koko Suomessa neuvolatoimintaa koskevan asetuksen mukaisesti (VN 380/2009). Osa terveystarkastuksista määritellään asetuksessa laajoiksi terveystarkastuksiksi. Laajan terveystarkastuksen tarkoituksena on yhteistyössä vanhempien kanssa vahvistaa perheiden terveyttä ja hyvinvointia edistäviä asioita. 4-vuotiaan lapsen laajaan terveystarkastukseen sisältyy huoltajien haastattelu ja koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen. Lisäksi terveystarkastukseen sisältyy varhaiskasvatuksen arvio lapsen selviytymisestä päivähoitossa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen selvittämisen kannalta. Tätä uutta toimintamallia pilotoidaan Oulussa Kajonharjun ja Myllyojan neuvoloissa sekä Kempeleen ja Limingan lastenneuvoloissa.

Molemmat vanhemmat ovat aina tervetulleita neuvolaan, erityisesti laajoihin terveystarkastuksiin toivomme molempien osallistuvan.

Toivomme teidän ilmoittavan, mikäli ette halua käyttää lastanne neuvolatarkastuksessa.

Tervetuloa neuvolaan !

LIITE 2: Lapsiperheen arjen voimavarat- lomake

VANHEMMUUS JA LAPSEN HOITO					
		Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
1.	Otamme lapsen tarpeet huomioon perheemme ajankäytössä				
2.	Meillä on riittävästi aikaa olla lapsen kanssa				
3.	Meidän on yleensä helppoa ymmärtää lapsen tarpeita				
4.	Meillä ei ole huolta lapsen kehityksestä				
5.	Meillä on mukavia hetkiä lapsen kanssa				
6.	Pystymme asettamaan rajat lapselle				
7.	Tuntemme olevamme riittävän hyviä vanhempia				
PARISUHDE					
8.	Välillämme on hyvä keskusteluyhteys				
9.	Meillä on riittävästi yhteistä aikaa				
10.	Suhteemme on läheinen				
11.	Pystymme keskustelemaan seksuaalielämästämme				
12.	Osaamme riidellä ja sopia				
13.	Osoitamme toisillemme hellyyttä				
14.	Olemme tyytyväisiä parisuhteeseemme				
15.	Kotityöt jaetaan perheessämme oikeudenmukaisesti				
PERHEEN TUKIVERKOSTO					
16.	Saamme tukea muilta lapsiperheilä				
17.	Meidän on mahdollista saada lastenhoitoapua				
PERHEEN TERVEYS JA ELÄMÄNTAVAT					
18.	Kenenkään perheenjäsenen päihteidenkäyttö ei aiheuta huolta				
19.	Kenenkään perheenjäsenen netti- tai pelinippuvuus ei aiheuta huolta				
20.	Fyysinen väkivalta ei kuulu perheeseemme				
21.	Henkinen väkivalta ei kuulu perheeseemme				
PERHEEN ELÄMÄNTILANNE					
22.	Taloudellinen tilanteemme ei huolestuta meitä				
23.	Meillä on riittävät voimavarat selvitä tässä elämäntilanteessa				
24.	Perhe-elämän, työn ja harrastusten yhdistäminen sujuu vaivattomasti				

Haluatteko keskustella jostakin lapsen / perheeseen liittyvästä asiasta?

LIITE:3: Neljävuotias kotona - lomake

Luottamuksellinen

NELJÄVUOTIAS KOTONA**KYSELY VANHEMILLE KESKUSTELUN POHJAKSI**

Lapsen nimi		Syntymäaika
Nimi ja syntymäaika	Äiti/huoltaja	Isä/huoltaja
Puhelin		
Ammatti		
Työpaikka		
Perhesuhde	☐ Avioliitto ☐ Avoliitto ☐ Eronnut ☐ Muu, mikä?	

Päivähoitopaikka / oma hoitaja	Neuvola / terveydenhoitaja
--------------------------------	----------------------------

Onko lapsellanne jokin pitkäaikainen sairaus tai vaiva? Mikä? _____

Missä hoidetaan? _____

Lääkehoito? _____

Onko lapsellanne kasvuun ja/tai kehitykseen liittyviä hoito- tai tukimuotoja? _____

PÄIVITTÄISET TOIMINNOT

kyllä   opettelee   ei vielä

Pukee/riisuu itse	☐	☐	☐
Syö itsenäisesti	☐	☐	☐
Syö monipuolisesti	☐	☐	☐
Käy omatoimisesti WC:ssä	☐	☐	☐
Harjaa hampaat aikuisen avustuksella säännöllisesti	☐	☐	☐
Sujuvatko iltatoimet yleensä hyvin?	kyllä ☐	ei ☐	
Nukkuuko lapsenne riittävästi (10-12 t)	kyllä ☐	ei ☐	
Kuinka kauan päivässä lapsenne viettää aikaa TV:n, tietokoneen tai pelikonsolin ääressä? _____			

KÄDEN- JA LIKUNNALLISET TAIDOT

kyllä   ei

Piirtelee	☐	☐
Leikkaa saksilla	☐	☐
Rakentelee palikoilla	☐	☐
Juoksee sujuvasti	☐	☐
Pyöriilee	☐	☐
On kokeillut hiihtoa	☐	☐
On kokeillut luistelua	☐	☐
Liikkuu mielellään	☐	☐

Lisätietoja: _____

LIITE 4: Kooste neuvolakäynnistä/ palaute varhaiskasvatukseen

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

Luottamuksellinen

NELJÄVUOTIAS NEUVOLASSA**PALAUTE VARHAISKASVATUKSEEN / KOOSTE NEUVOLAKÄYNNISTÄ**

Lapsen nimi _____ synt.aika. _____

Päiväkoti _____ LTO _____

Neuvola _____ Th _____ /Nialääk. _____

Leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio (Lene -tutkimus)

Kokonaisarvio	0	1	2	K
Näköhavainto				
Kuulohavainto				
Karkeamotoriikka				
Vuorovaikutustaidot				
Tarkkaavaisuus ja motivoituminen				
Puheen ja kielen valmiudet				
Silmä - käsi yhteistyö				

0 = iänmukainen

1 = lievästi poikkeava

2 = selvästi poikkeava

K = kieltäytyi

Aika ja paikka _____

Terveystenhoitaja _____ /Lääkäri _____

Hyvinvointi- ja terveystuunnitelma (esim. kasvu, ruokavalio, seuranta, verkosto, jatkotutkimuksiin ohjaus, psykososiaalisen terveyden arvio)

Huoltajien allekirjoitukset

_____

LIITE 5: Neljävuotias varhaiskasvatuksessa

Luottamuksellinen

NELJÄVUOTIAS VARHAISKASVATUKSESSA

TIEDONSIIRTO NEUVOLAAN

Päivämäärä ____ / ____ 20 ____

LAPSEN HENKILO TIEDOT	Lapsen nimi	Syntymäaika
	Päivähoitopaikka / ryhmä	Milloin tullut ryhmään
	Lastentarhanopettaja / omahoitaja	Puhelin / Sähköposti

PÄIVITTÄISTOIMINNOT

	Kyllä	Opettelee	Ei vielä
1. Pukee ja riisuu itse	☐	☐	☐
2. Syö siististi	☐	☐	☐
3. Käy omatoimisesti WC:ssä	☐	☐	☐
	Nukkuu päivittäin	Satunnaisesti	Ei koskaan
4. Päivälepo	☐	☐	☐
Lisätietoja: _____			

LIIKKUMISEN JA HAHMOTTAMISEN KEHITYS

	Kyllä	Vaihtelevasti	Ei vielä
1. Juoksee sujuvasti	☐	☐	☐
2. Kävelee kapealla penkillä / narua pitkin	☐	☐	☐
3. Hyppää tasajalkahyppyä	☐	☐	☐
4. Seisoo yhdellä jalalla, oikea / vasen	☐	☐	☐
5. Kävelee portaita ylös ja alas vuorotahtin	☐	☐	☐
6. Kiipeilee	☐	☐	☐
7. Hahmottaa hoitopaikan päivärhythmin	☐	☐	☐
8. Siirtyminen toiminnasta toiseen onnistuu	☐	☐	☐
9. Kätsisyys	Oikea ☐	Vasen ☐	Vaihtaan ☐
10. Piirtää tunnistettavia asioita	Kyllä ☐	Opettelee ☐	Ei vielä ☐
11. Leikkaa saksilla	☐	☐	☐
12. Kokoaa palapelejä	☐	☐	☐
13. Tunnistaa ja nimeää kehonosia, mitä? _____			
Lisätietoja: _____			

**TUNNE-ELÄMÄN KEHITYS, SOSIAALISET
TAIDOT JA LEIKKI**

	Kyllä	Vaihtelevasti	Ei vielä
1. Tulee päivähoitoon mielellään	☐	☐	☐
2. Hakeutuu toisten lasten seuraan	☐	☐	☐
3. Ymmärtää sääntöjä	☐	☐	☐
4. Uskaltaa näyttää tunteensa	☐	☐	☐
5. Hakee tarvittaessa aikuisen lohdutusta/tukea	☐	☐	☐
6. Kestää pettymyksiä	☐	☐	☐
7. Keskittyy leikkiin	☐	☐	☐
8. Leikkii toisten lasten kanssa vastavuoroisesti	☐	☐	☐

Lisätietoja: _____

_____

KIELI JA KOMMUNIKAATIO

	Yleensä aina	Vaihtelevasti	Ei vielä
1. Ottaa katsekontaktin vuorovaikutuksessa	☐	☐	☐
2. Osaa kuunnella vastavuoroisesti	☐	☐	☐
3. Toimii kaksiosaisten ohjeiden mukaan	☐	☐	☐
4. On kiinnostunut saduista ja kertomuksista	☐	☐	☐
5. Puhe on selkeää ja ymmärrettävää Huomioita puheesta, esim. äännevirheet	☐	☐	☐
6. Käyttää puheessa taivutusmuotoja oikein	☐	☐	☐
7. Ymmärtää lukumäärien 1–4 vastaavuudet	☐	☐	☐
8. Tunnistaa ja nimeää perusvärit	☐	☐	☐
9. Osaa kertoa pieniä tarinoita / osaa kertoa tapahtuneista asioista	☐	☐	☐

Lisätietoja: _____

_____

Lapsen kasvuun / kehitykseen liittyvät hoito- ja tukimuodot: _____

_____

HUOLTAJIEN SUOSTUMUS:

Lomakkeen saa lähettää neuvolaan

Kyllä Neuvolan nimi: _____ Ei

Varhaiskasvatus ja neuvola saavat keskustella lapseni asioista liittyen 4-vuotistarkastukseen

Kyllä Ei

Aika ja paikka: _____

Huoltajien allekirjoitukset

Lastentarhanopettajan allekirjoitus

_____

LIITE 6: Saatekirje

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
TUKEVA2- HANKE.
Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Arvoisa Perhe!

Olemme kaksi sairaanhoitajaa ja opiskelemme Diakonia ammattikorkeakoulun täydennyskoulutuksessa Sairaanhoitaja(AMK) tutkintoa. Teemme opinnäytetyömme vanhempien kokemuksista lapsiperheiden hyvinvointitiedon keruusta laajassa 4- vuotisterveystarkastuksessa.

Vastaamalla tähän kyselyyn Teillä on mahdollisuus antaa arvokasta tietoa perheenne näkökulmasta ja siten vaikuttaa neuvolassa ja päivähoidossa tehtävään kehitystyöhön. Kysely tapahtuu nimettömästi ja saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Olkaa ystävällisiä ja palauttakaa täytetty kyselylomake mukana seuranneessa kirjekuoressa (postimaksu maksettu). Vastausaikaa on 16.4.2012 asti, mutta käsittelemme palautettuja lomakkeita jo heti saapumisjärjestyksessä.

Tutkimustulokset tulevat kuntanne neuvolan ja varhaiskasvatuksen käyttöön. Tämän kyselytutkimuksen kautta he saavat Teidän vanhempien näkemyksen siitä, miten perheiden hyvinvointia voidaan tulevaisuudessa vielä paremmin tukea ja toteuttaa käytännön tasolla yhteistyössä teidän vanhempien kanssa.

Suuri KIITOS vastauksistanne!

Ystävällisesti

Sirpa Salmi
sirpa.salmi@student.diak.fi

Tiina Jurmu
tiina.jurmu@student.diak.fi

Mikäli teillä on jotain kysyttävää, älkää epäröikö kysyä meiltä tai omasta neuvolasta.

LIITE 7: Kyselylomake

**LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
TUKEVA2- HANKE.
Sirpa Salmi & Tiina Jurmu****Taustatietoja:****Ympyröi vastauksesi!**

1. Tämän lomakkeen kysymyksiin on vastannut?

- 1 äiti
- 2 äitipuoli
- 3 isä
- 4 isäpuoli
- 5 muu, kuka _____

2. Ikä

- 1 alle 20 vuotta
- 2 20 - 29
- 3 30 - 39
- 4 40 - 49
- 5 50 - 59
- 6 60 vuotta tai yli

3. Siviilisääty

- 1 avoliitossa
- 2 eronnut tai asumuserossa
- 3 leski
- 4 naimisissa
- 5 rekisteröity suhde

4. Perhemuoto

- 1 uusperhe
- 2 ydinperhe
- 3 yksinhuoltaja
- 4 muu, mikä _____

5. Montako lasta perheessänne on?

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 yli 10

6. Kansalaisuus

- 1 suomi
- 2 muu

7. Asuinkunta

- 1 Kempele
- 2 Liminka
- 3 Oulu

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Perheenne sai kutsun lapsenne laajaan 4-vuotis-tarkastukseen.

Ole hyvä ja vastaa väittämiin vaihtoehtoilla 1 täysin samaa mieltä, 2 jokseenkin samaa mieltä, 3 jokseenkin eri mieltä, 4 täysin eri mieltä.

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

8. Kutsu ilahdutti vanhempana.

1   2   3   4

9. 4-vuotias lapsemme ilahtui kutsusta.

1   2   3   4

10. Kutsu oli miellyttävä ulkonäöltään.

1   2   3   4

11. Kutsu oli sisällöltään miellyttävä lukea.

1   2   3   4

12. Kutsun teksti oli ymmärrettävä.

1   2   3   4

13. Kutsussa oli riittävästi tietoa laajasta 4- vuotistarkastuksesta.

1   2   3   4

14. Pidän tärkeänä, että molemmat vanhemmat kutsutaan neuvolaan.

1   2   3   4

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Mielipiteesi ajanvarauksesta 4-vuotistarkastukseen

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

15. Mielestäni yhteisen ajan löytyminen vanhempien kesken onnistui hyvin.

1   2   3   4

16. Ajanvaraus neuvolaan sujui ongelmitta.

1   2   3   4

17. Ajanvaraus päivähoitoon sujui ongelmitta (*mikäli lapsesi on päivähoitossa*).

1   2   3   4

Kutsun mukana sait kaksi kyselylomaketta täytettäväksi (lapsiperheen arjen voimavarat ja neljävuotias kotona - lomakkeet).

Mitä mieltä olet lomakkeista sekä keskustelun merkityksestä neuvolassa?

Ole hyvä ja vastaa väittämiin vaihtoehtoilla 1 täysin samaa mieltä, 2 jokseenkin samaa mieltä, 3 jokseenkin eri mieltä, 4 täysin eri mieltä.

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

18. Oli hyvä että lomakkeet oli liitetty kutsukirjeen mukaan.

1   2   3   4

19. Lomakkeiden ulkoasu oli miellyttävä.

1   2   3   4

20. Lomakkeita oli sopiva määrä.

1   2   3   4

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimielttä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	-----------------------	-------------------

21. Olen saanut riittävästi tietoa miksi tietoja kerätään.

1   2   3   4

22. Lomakkeista oli hyötyä neuvolatarkastukseen valmistautumisessa

1   2   3   4

Lapsiperheen arjen voimavarat – lomake:

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimielttä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	-----------------------	-------------------

23. Kaikki kysymykset olivat tärkeitä

1   2   3   4

24. Kysymykset olivat helposti ymmärrettäviä.

1   2   3   4

25. Kysymyksiin oli helppo vastata

1   2   3   4

26. Joihinkin kysymyksiin en olisi halunnut vastata.

1   2   3   4

27. Jotkut kysymykset aiheuttivat ahdistusta.

1   2   3   4

28. On tärkeää, että neuvolassa tiedetään perheeseen liittyvistä asioista.

1   2   3   4

29. On tärkeää, että neuvolassa tiedetään parisuhteeseen liittyvistä asioista.

1   2   3   4

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

30. Yhteinen keskustelu lomakkeen pohjalta neuvolassa on tukenut perheemme hyvinvointia.

1 2 3 4

31. Lomakkeen kysymykset saivat aikaan keskustelua perheessämme

1 2 3 4

Neljävuotias kotona - lomake:

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

32. Kaikki kysymykset olivat tärkeitä.

1 2 3 4

33. Kysymykset olivat helposti ymmärrettäviä.

1 2 3 4

34. Kysymyksiin oli helppo vastata.

1 2 3 4

35. Jotkut kysymykset aiheuttivat ahdistusta.

1 2 3 4

36. Kysymyksistä on hyötyä perheellemme.

1 2 3 4

37. Kysymyksistä on hyötyä neuvolaan.

1 2 3 4

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimielä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	---------------------	-------------------

38. Yhteinen keskustelu lomakkeen pohjalta neuvolassa on tukenut perheemme hyvinvointia.

1   2   3   4

39. On hyvä, että lapsen tiedot siirtyvät neuvolasta päivähoidon. *(mikäli lapsesi on päivähoidossa).*

1   2   3   4

40. Yhteistyö neuvolan kanssa on toiminut hyvin.

1   2   3   4

Neljävuotias varhaiskasvatuksessa

41. 4-vuotias lapsemme on päivisin hoidossa

- 1 päiväkodissa
- 2 perhepäivähoidossa
- 3 kotona
- 4 muu, mikä _____

42. Päivähoidon keskusteluhetki *(mikäli lapsesi on päivähoidossa).*

- 1 olen käynyt keskustelemassa
- 2 olen saanut kutsun, mutta en ole vielä käynyt keskustelemassa
- 3 en ole vielä saanut kutsua

Mikäli lapsenne **EI** ole kunnallisessa päiväkodissa tai **et ole vielä osallistunut** keskusteluhetkeen siirry kysymyksiin **48 - 53**.

LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE
 TUKEVA2- HANKE.
 Sirpa Salmi & Tiina Jurmu

Päivähoidossa yhteisen keskusteluhetken pohjana oli Neljävuotias varhaiskasvatuksessa - lomake (päiväkoti täyttänyt). Miten arvioit keskusteluhetkeä?

Vastaa väittämiin vaihtoehtoilla 1 täysin samaa mieltä, 2 jokseenkin samaa mieltä, 3 jokseenkin eri mieltä, 4 täysin eri mieltä.

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin erimieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

43. Kaikki kysymykset olivat tärkeitä

1   2   3   4

44. Päivähoidon tekemistä havainnoista on hyötyä perheellemme.

1   2   3   4

45. Päivähoidon tekemistä havainnoista on hyötyä päivähoidolle.

1   2   3   4

46. Yhteinen keskustelu päivähoidon kanssa on tukenut perheellemme hyvinvointia.

1   2   3   4

47. On hyvä, että lapsen tiedot siirtyvät päivähoidosta neuvolaan.

1   2   3   4

48. Yhteistyö päivähoidon kanssa on toiminut hyvin.

1   2   3   4

49. 4 -vuotistarkastuskäynnille ovat osallistuneet (voi valita useamman vaihtoehdon)

- 1 molemmat vanhemmat
- 2 äiti
- 3 äitipuoli
- 4 isä
- 5 isäpuoli
- 6 muu, kuka _____

50. Perheellemme on tehty hyvinvointi- ja terveystuunnitelma neuvolassa?

- 1 kyllä
- 2 ei

Taustatietoja

51. Koulutustaso

1. ei ammatillista koulutusta
2. ammattikurssi, muu lyhyt ammattikoulutus
3. ammattikoulu
4. opistotasoinen koulutus
5. ammattikorkeakoulu tai alempi korkeakoulututkinto
6. ylempi korkeakoulututkinto

52. Mikä seuraavista vastaa parhaiten tämän hetkistä tilannettanne?

- 1 työssä kokopäiväisesti
- 2 työssä osapäiväisesti
- 3 tukityöllistettynä
- 4 lomautettuna
- 5 työttömänä
- 6 työllisyyskoulutuksessa/ kursseilla
- 7 opiskelija
- 8 kotiäiti / koti - isä
- 9 eläkeläinen

53. Perheenne vuositulo yhteensä (tilastokeskuksen tulojakauman mukaan)

- 1 0–14999
- 2 15000–19999
- 3 20000–3999
- 4 40000–59999
- 5 60000–89999
- 6 Yli 90000

TARKASTATHAN, ETTÄ OLET VASTANNUT KAIKKIIN KYSYMYKSIIN!

KIITOS! AURINKOISTA KEVÄTTÄ SINULLE! TOIVOO SIRPA JA TIINA

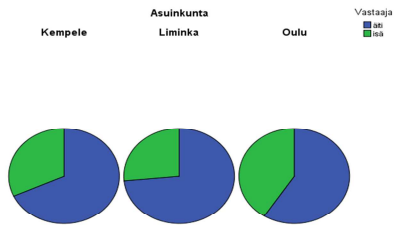
LIITE 8: Taustatiedot

LIITE: LOMAKKEISIIN VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

Vastanneet

Vastaaja				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
äiti	104	68,0	68,0	68,0
Valid isä	49	32,0	32,0	100,0
Total	153	100,0	100,0	

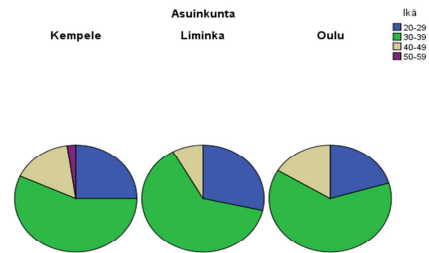
Vastanneet asuinkunnittain

Vastanneiden ikäjakauma

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
20-29	36	22,5	23,1	23,1
30-39	98	61,3	62,8	85,9
Valid 40-49	21	13,1	13,5	99,4
50-59	1	,6	,6	100,0
Total	156	97,5	100,0	
Missing System	4	2,5		
Total	160	100,0		

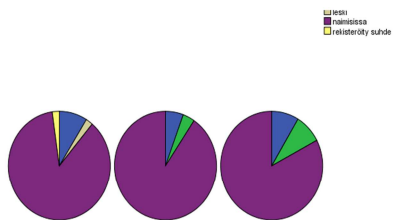
Vastanneiden ikäjakauma asuinkunnittain

Vastanneiden siviilisäät

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
avoliitto	12	7,8	7,8	7,8
eronnut tai asumuserossa	7	4,6	4,6	12,4
Valid leski	1	,7	,7	13,1
naimisissa	132	86,3	86,3	99,3
rekisteröity suhde	1	,7	,7	100,0
Total	153	100,0	100,0	

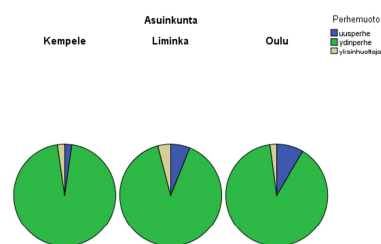
Siviilisäät asuinkunnittain

Vastanneiden perhemuoto

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
uusperhe	8	5,2	5,3	5,3
ydinperhe	139	90,8	92,1	97,4
Valid yksinhuoltaja	4	2,6	2,6	100,0
Total	151	98,7	100,0	
Missing System	2	1,3		
Total	153	100,0		

Vastanneiden perhemuoto asuinkunnittain

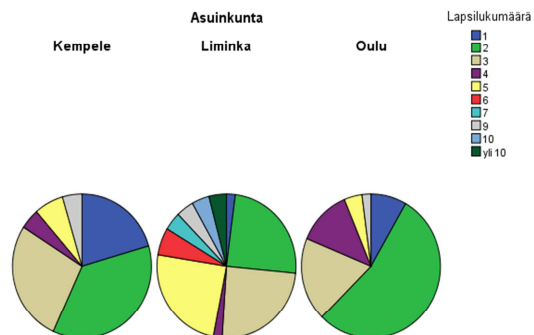

Vastanneiden lapsilukumäärä

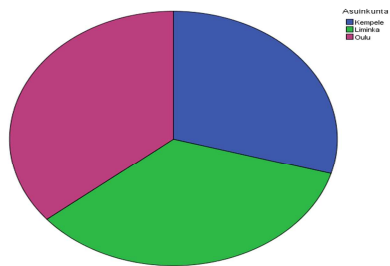
Lapsilukumäärä				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	16	10,5	10,5	10,5
2	59	38,6	38,8	49,3
3	34	22,2	22,4	71,7
4	9	5,9	5,9	77,6
5	17	11,1	11,2	88,8
Valid 6	3	2,0	2,0	90,8
7	4	2,6	2,6	93,4
9	5	3,3	3,3	96,7
10	1	,7	,7	97,4
yli 10	4	2,6	2,6	100,0
Total	152	99,3	100,0	
Missing System	1	,7		
Total	153	100,0		

Lapsilukumäärä asuinkunnittain

Vastanneiden asuinkunta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kempele	45	29,4	29,4	29,4
Valid Liminka	53	34,6	34,6	64,1
Oulu	55	35,9	35,9	100,0
Total	153	100,0	100,0	

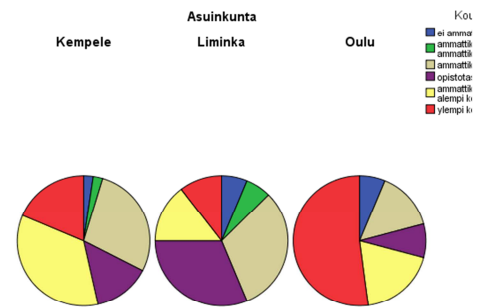
Vastanneiden kansalaisuus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid suomi	151	94,4	96,8	96,8
muu	5	3,1	3,2	100,0
Total	156	97,5	100,0	
Mis- sing System	4	2,5		
Total	160	100,0		

Vastanneiden koulutustaso

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ei ammatillista koulutusta	8	5,2	5,3	5,3
ammattikurssi, muu lyhyt ammattikoulutus	3	2,0	2,0	7,2
ammattikoulu	35	22,9	23,0	30,3
opistotasoinen koulutus	26	17,0	17,1	47,4
ammattikorkeakoulu tai alempi korkeakoulututkinto	37	24,2	24,3	71,7
ylempi korkeakoulututkinto	43	28,1	28,3	100,0
Total	152	99,3	100,0	
Missing System	1	,7		
Total	153	100,0		

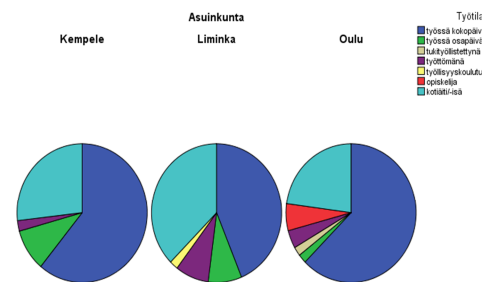
Koulutustaso asuinkunnittain

Vastanneiden työtilanne

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
työssä kokopäiväisesti	83	54,2	55,3	55,3
työssä osapäiväisesti	12	7,8	8,0	63,3
tukityöllistettynä	1	,7	,7	64,0
työttömänä	6	3,9	4,0	68,0
työllisyyskoulutuksessa/kursilla	1	,7	,7	68,7
opiskelija	4	2,6	2,7	71,3
kotiäiti/-isä	43	28,1	28,7	100,0
Total	150	98,0	100,0	
Missing System	3	2,0		
Total	153	100,0		

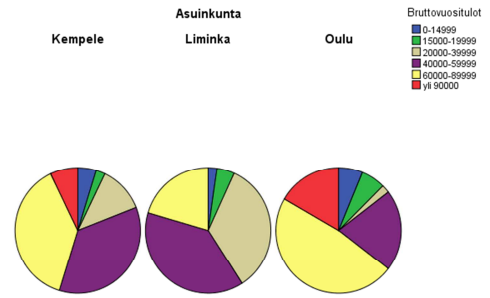
Vastanneiden työtilanne asuinkunnittain

Vastanneiden bruttovuositulot

Bruttovuositulot				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0-14999	6	3,9	4,1	4,1
15000-19999	6	3,9	4,1	8,2
20000-39999	21	13,7	14,3	22,4
Valid 40000-59999	47	30,7	32,0	54,4
60000-89999	55	35,9	37,4	91,8
yli 90000	12	7,8	8,2	100,0
Total	147	96,1	100,0	
Missing System	6	3,9		
Total	153	100,0		

Perheiden bruttovuositulot kunnittain

LIITE 9: Tutkimuskysymysten esiintyvyys kyselylomakkeessa

Tutkimuskysymys	Kysymyksen numero
1. Millainen näkemys vanhemmil- la on hyvinvointitiedon keruusta?	k8 Kutsu ilahdutti vanhempaa k9 Kutsu ilahdutti 4-vuotiasta k13 Riittävästi tietoa 4-vuotistarkastuksesta k14 Molempien vanhempien kutsuminen neuvolaan on tärkeää k15 Yhteisen ajan löytyminen onnistui hyvin k16 Ajanvaraus sujui neuvolaan ongelmitta k17 Ajanvaraus sujui päivähoitoon ongelmitta k20 Lomakkeiden määrä on sopiva k21 Riittävästi tietoa miksi tietoja kerätään k22 Lomakkeiden hyöty neuvolatarkastukseen valmistautumisessa
2. Millaisena vanhemmat ovat koke- neet hyvinvointitiedon merkityk- sen perheelle?	k28 Neuvolassa on tärkeä tietää perheen asioista k29 Neuvolassa on tärkeä tietää parisuhteen asioista k30 Yhteinen keskustelu neuvolassa tukee perheen hyvinvointia k31 Kysymykset saivat aikaan keskustelua perheessä k36 Kysymyksistä on hyötyä perheelle k37 Kysymyksistä on hyötyä neuvolaan k38 Yhteinen keskustelu neuvolassa tukee perheen hyvinvointia k44 Päivähoidon havainnoista on hyötyä perheelle k45 Päivähoidon havainnoista on hyötyä päivähoitolle k46 Yhteinen keskustelu päivähoidon kanssa tukee perheen hyvinvointia